శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

సతీసక్కుబాయి.

ఇది,

సంగీతసత్యహరిశ్చంద్ర, చింతామణి, రాణానాగగంధ,
కృష్ణరాయభారము, పల్నాటివీరప్రతాపము, దుర్గాంబవిజయము

మొదలగు నాటకరాజముల గ్రంథకర్తయగు

గాదిరాజు యజ్ఞనారాయణశాస్త్రి

ప్రకాశకుడు:

చందా నారాయణసెట్టి,

బుక్ సెల్లర్స్ అండ్ ప్రింటర్స్,

జనరల్ బజారు, బ్రాడ్ మహామార్కెట్,

సికింద్రాబాదు

వారి స్వకీయ

బాలాత్రిపురసుందరి ముద్రాలయమున ముద్రితము.

సికింద్రాబాదు

1933.

హక్కు) (వెల 0-12-0

ఇందువదనపాత్రలు

పురుషులు.

1. విశ్వనాథుడు:—
2. శివయోగి:—
3. శేషగిరిరావు:—నాటకవేషధారి.
4. రామశాస్త్రి:—ప్లీడరు.
5. నరహరిరావు:—ప్లీడరు మామగారు.
6. కృష్ణుడు:—
7. సాధువులు:—
8. స్వామిగారు:—

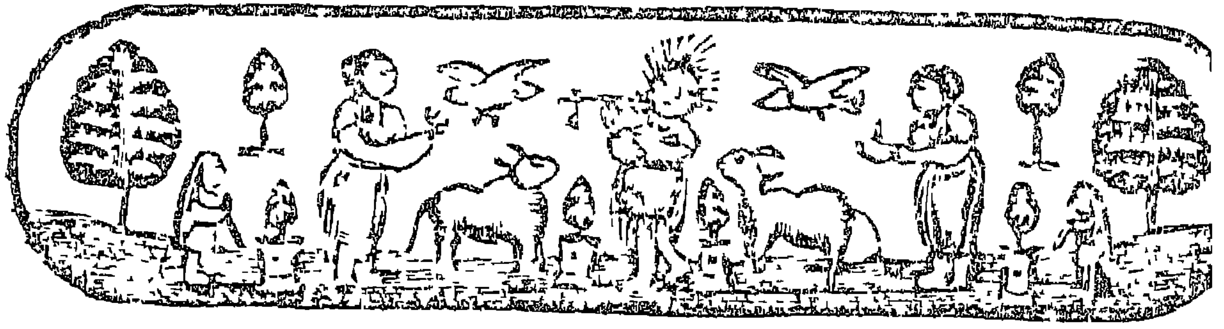
స్త్రీలు.

9. సక్కుబాయి:—కథానాయకి.
10. రాధాభాయి:—సక్కుబాయి అత్తగారు.
11. మిసెస్ కమలాంబ:—ప్లీడరు భార్య.
12. సునాముఖి:—ప్లీడరుకూతురు.
13. సుబ్బలక్ష్మి:—దాసి.
14. రామాభాయి. } మిత్రులు.
15. శేషుభాయి. } మిత్రులు.
16. నరసాంబ వెధవచిన్నది } మిత్రులు.
17. కస్తూరి:—
18. కోమలిరత్నం:—

తొలి పలుకు

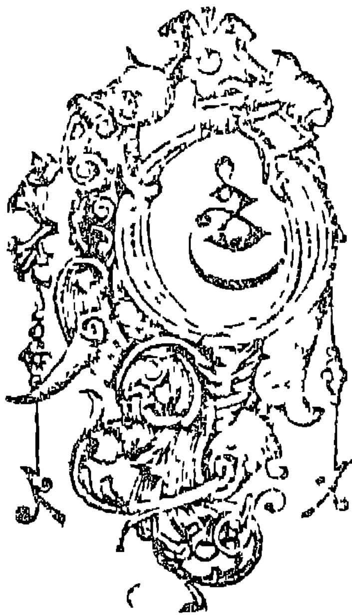
ఇందు ప్రకటింపబడిన పద్యనాటకము, [illegible], చింతామ
ణి నాటకములందు లిఖించినకథలు స్వప్నముగా వ్రాసికొనవలెనని కారణ
ములు సకారణములని నిరూపించుటనిన నాకిష్టములేదు. [illegible] నాట
కరాజము చందా నారాయణసెట్టిగారికి మొదటినుండియు [illegible]
మాత్రమ ప్రచురించుకొనుటకు హక్కు [illegible] గా
[illegible] హక్కులు నాకేవుండియున్నవనియు నా[illegible]
[illegible] ప్రచురించుకొనుటగాని ప్రదర్శించుటగాని [illegible]
లు వారివలన [illegible] చేసినందున [illegible]
[illegible] నాటకము [illegible]
యును. [illegible]
గారు.

సతీసక్కుబాయి

నాంది.

(నాంద్యంతమున సూత్రధారుఁడు ప్రవేశించి)

రమణీయమైన సుద

జన్మను నాపయిఁ బ్రేమచేత నా

థాసము గిల్గిన సద యను

చాకితె నెల్లగ మానసెన్నగా

గొలియును బదుగొల్లునిది

గొబియుప్రవాసి పత్రమును చుం

నాసారిమిగొదుశాంత్రి యను

కూలముగా జరియుంగనగా వృత్త

గీ॥ రాముకిచ్చిత నాటక రాజమిదిగొ

దప్పులున్నను నొప్పగాఁగలుచు గాత

కవి రచించినదున్నవాఁ గానిగలదు

త్రోపమును నెన్న రంగా తోకపి రమానకం

గీ॥ దండములిడిన రాము దండమునకును

గొలుచుచుంటిని నిరంతరము దలతును

నప్పగాచును శాంక్షిణి యనుపరిపాము

మందివాక్కులసిద్ధ నన్నొత్తకిదురా

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః

సతీసక్కుబాయి

ప్రథమాంకము

[illegible]

(తుకా, రామభాయి, శేషాభాయి, సదానంద, [illegible],

ప్రవేశం [illegible])

తుకా — నేను సభవారికి [illegible]

[illegible]

[illegible]

అనగా [illegible]

గారు [illegible]

[illegible]

శేషు — సభవారితో నేచేయునున్న మనవి యేమనగా: మేట
నర్సి క్షమలాంబగారు చెప్పినట్లు డిసిప్లిను పుస్తున్న .
వాస్తవం. కనక స్త్రీబాధ వదలించుకోవాలనంటే ఏ
మ్యాలి? మనమంతా కోపరేటివ్ అయి, మనచేత
ను, అంట్లు చెంబులు, తోమించి పాయిలపడ్డ సాన
లు పడుతుంటే చూడకుండా వున్నారే అట్లాపనులు
తా చేయింపవలయును. ఫిమేల్సు చదువుకోగూడదట,
సు షూ వేయకూడదట, స్టాకింగ్సు వేయకూడదట, క
ప్పోటికల్సు పెట్టకూడదట, ఆపైన డ్రామాలు, సినిమా
సర్కసులు చూడగూడదట. యివి యన్నియు మనలో
లంకల్లో జరుగుచున్నవే. అవియూ పోవ్యాలంటే మనమ
డా స్కూల్సులో చదివి యెడ్యుకేషను సంపాయించి
వుద్యోగాలు చెయ్యాలి, మీటింగ్సు చెయ్యాలి, లెక్చర్లి
లి, లైబ్రరీసుకెళ్లి పేపర్సు చూచి, అన్ని సంగతులు తె
కోవాలి అందుకే చెయ్యాలంటే మా వద్ద రాకెట్ స
జేసుకుని యిప్పుడు ఒక స్త్రీసేవ్పర్చినాము. అందుమీర
మెంబర్సుగా చేరాలి, చందాలివ్వాలి, మాఅడ్రసుటెం
ట్సు, పేపర్లు, మీరంతా తెప్పించాలి, అవిచదవాలి,
పనులు చెయ్యాలి, గానవాటివివరముగా ఆలోచించి న
ప్పిన చెప్పుల కొప్పికొంటిరని నమ్ముచు సెలవుతో వి
రమచున్నాను.

(అందరు చప్పట్లుకొట్టి) హియర్, హియర్ (అంటారు)

నర — శెక్రెటరిగారు నాకుకూడాకై వుమెనిట్సు జైమిప్పించాలి.

కమ — ప్లీజ్! దేరిజ్ నో టైమ్ ఫ్యాన్ ఒకటోడాదీసుకొచ్చి శేష
యమ్మగారికియ్యి అట్లాచేయు. హిం ఆయిసిటు హాచ్చిజిట్ టై
నరసాంబగారు! మీకో నట్లు ఫై నే మినిట్సు టైపి
నాను.

నర — సోదరీమణులారా! కమలాంబగార్ని.

కమ — అట్లాగాదు, మిస్ కమలాంబగారనాలి.

నర — మాకీ కిరస్తాని మాటలు రావమ్మా.

కమ — రావని ఊరుకుంటే యేట్లావస్తాయి? ప్రతిదీ నేర్చుకోవాలి.

నర — సరేలెండి. యికముందు యిటువంటివి. యిందాక మీరు చెప్ప నావారు చెప్పినా సరిగా అందరికి తెలియలేదు. గనుక యింకోసారి విమర్శనగా జెప్పండి.

కమ — యిదిగో! నిజానికి మగాళ్లు మనల్ని యెన్నెన్ని కష్టాలు పెడుతున్నారు, ఆడది పొద్దున్నే లేచి పిల్లల్ని సవరించుకుని మొగుడుంకదుక్కని గ్రామజాతర్లలో అమ్మవారికి పెట్టినట్లు బొట్టుకుంకుమ పెట్టుకుని, మగాడికి కాఫీ, ఫలహారం చేసిచ్చి, లాగులు, చొక్కాలు, కోట్లు తెచ్చిచ్చి బూడ్సులకు పాలిష్ పెట్టి వాళ్లను పోకుజేసి పంపి అన్నట్లు మరచిపోయినా తలకు నూనె రాచి, తల దువ్వి కూడా పంపాలి. తర్వాత వంటచేసి పదిగంటలలోపల కచ్చేరికి పంపితే భార్యేమిన్నదా లేదా అని విచారించరు. సాయంకాలంవచ్చి బ్యాటుమెంటన్, టెన్నిస్, క్రికెట్, హాకీ, పోలో ఆడుకోవాలని త్వరగా టీ కావాలమని ధామ్ ధూములు చేస్తారు. యీ లక్షణమిట్లావుండగా అన్నముడకలేదని, కూరలో ఉప్పు తక్కువైందని, పచ్చడిలో చింతపండు తక్కువైందని, తిట్టటం, మీకందరకు అనుభవమే గనుక శేషుభాయమ్మగారు చెప్పినట్లు మనమందరం నడుచుకోవాలి.

అంద — బలే! బలే! (అని చేయితట్టుదురు.) యింతలో

కోటిర — యిదిగో! నేనుకూడా ఒక మాటచెప్తాను.

అందరు — అక్కర్లేదు. సిటాక్లోజ్.

రోటి—(వినకుండ) మీరంతా యిది వరకటిమల్లె న్నేనడ
కొండి మగవారినల్లా చెయ్యటందోషం (నిష్క్రమించు

(యింతలో కస్తూరిలేచి కీచుగొంతుతో)

కస్తూ—యింతమంది యిన్ని చెప్పరేకాని నాబోటిఅన్నాధలు
గా చిన్నతనాన ముండమోసిన పుట్టుకుంకలసంగతి
కూడా కొంచెంచేప్పు తాను వినండి. యీకాలంలో
పిల్లను డబ్బుకాసపడి యేముసలాడికో కట్టటం. అ
అతడు పెండ్లయిన సంవత్సరంలోనో లేక తరవాతనో
వడం. ఆపైన,

చ॥ తలగొరిగించిపైని పరితాపమునం కెడి పిల్లమోమునన్
దలకనుపించకుండ తనతల్లియొ చెల్లెయొ, కట్టి పుట్టువా
రలకును వంట ముద్దుల లరారెడికొమ్మకు నెత్తి గట్టియుం
జెలుచన దిట్టుచుందురిల పెద్దలు సత్యము మీకు దెల్య దే.

అదియునుగాక యింకొక విశేషము,

ఉ॥ పిల్లమొ ముండయయ్యు గనుపించిన ప్రొద్దుటదట్టు చుంగ్రను
మెల్లరు మూసుచూర్లువిని మెత్తని ప్రక్కలబండి యేతల్లి
చల్లగకూడు దెచ్చి యొక సారిగబెట్టియు క్రిందబండతా
మల్లినచాపనిత్తు యనుమానములేదిట నాదువాక్కులన్॥

యివి యన్నియు అందరు చూచుచున్నదే.

కమ—యెంత యేసరు పెట్టినావె!
నర—దానికష్టందానిది చెప్పనిండి.

కస్తూ.—గనుక, మనభారతదేశమున గల యీయనాచారములు అనగా బాల్యవివాహములుచేసి భర్త చావగానే బుర్ర గొరిగించుట పండుకొనుటకు చాపనిచ్చుట పనిపిల్లలచేత వంట చేయించుకొనుచు బంధువులందరు శయనా మందిరములకే ఫొట్టుకుంకలచేతనే సమస్తము జరిగించుకొని ఆపైన వాళ్లనుదిట్టుట మొదలైన దురాచారములు మాన్పించుటకు సభవారు తోడ్పడి మాన్పింతురని ప్రార్థించుచున్నాను.

(అనికూర్చొనును.)

కేవ.—నేటికిసభ చాలింతము యింటికిపోయి టిఫిను తీసుకుని డ్యూటీకు వెళ్లేటయిమయింది గాన అందరుపోవచ్చును.

(అందరు నిష్క్రమింతురు తెరపడును)

ప్రథమాంకము సంపూర్ణము.

సతీసక్కుబాయి.

ద్వితీయాంకము.

(సక్కుబాయి ప్రవేశము)

సక్కు—(1. అనుబంధము వ్రాయుచు)

ఉ॥ నల్లనిమేను నెమ్మొగమునాంతము నెమ్మదినెంచుచానిని
వొల్లవికేమిసేతునను వాండిననీవరిజేరనెంచుచుఁగా
చల్లగజూడుమయ్య పరిజారినిముద్దులకృష్ణ నాకునీ
చల్లనివాక్సుధారసము జల్లవె భక్తులకోర్థ్వ్రగానవే.

(యింతలో అత్తగారు ప్రవేశము.)

అత్త—ఒసే! సక్కూ! మంచినీళ్లుదెమ్మని చెపితే యిదేమిటే యి
పోలేదు, యిక్కడ వ్రాయుస్తూ కాలంగడుపుతున్నావు?

సక్కు—(భయమునభియించి) పోతున్నానండి. నత్తయ్యా(పో

అత్త—దీనినడవడిక యేదోఒకతీరుగానున్నది. గాన దీనివెంటన నీళ్లబావికరిగి దీని సమాచారమేమిటో తెలిసికోవాలి.

(నిష్క్రమించును.)

(2 రంగము.)

(2 అనుబంధము.)

శివ___(శి. అనుబంధము) జగద్రక్షకా! ఇలా మా యా ప్రపంచము నెన్నిరీతుల నాడించుచున్నావు. కొందరి నేడ్పించెదవు. కొందరి నవ్వించెదవు. కొందరికి సంతతిచ్చిన సంపదయీయక యుందువు సంపదిచ్చిన సంతతియీకను రెండు కలిగిన లోభిగానో చేయుచున్నావు. (అనుసంతలో నక్క___వచ్చి తలయూచుచు చేతులు జోడించుకొని నిలచును.)

శివ___మహానుభావా! విశ్వేశ్వరా!

ఉ॥ సంపదనిత్తువీవు మానసార భజించిన సంతునిచ్చి
వింపగ జేతువీవునడి వీధిని బిచ్చము లెత్తు వానినిన్
బెంపుచు నుందువీవు నిరుపేదలు గోల్చిన రాజు చేసి నీ
సంపదలేలు నిన్ను మనసారగ గొల్చిన నెంత ధన్యమో!

నక్క___(చాటున) ఆహా! జగదీశ్వరా! నీలీలమహాద్భుతముసుమా!

చ॥ ఘనికర మంత లేదె వడి గాఱులజెందెడి దాశిగా వగా
వనిగొనవేల నయ్య యనుపాలన జేయగదయ్య అయ్యయో
వనిబడు వెన్నెలంబగిద వంతయు నీభజనంబు సేయకే
వని తతి వాంఛలం గవ్వలు వారిని గావగ దేల [illegible]

శివ___విశ్వేశ్వరా!

ఉ॥ బీదలు బిచ్చమెత్తగ లభించిన వాటిని ప్రోయు వారలన్
సాదరబుద్ధి జూపుచును సాధుల పాత్రుల బొందు వారలన్
వాదములాడి వారి [illegible] కొట్టి [illegible]
వాదములాడు వారి యుల వారల మార్చవె విశ్వేశ్వరా!

(1 అనునంతలో నక్క, [illegible] [illegible]

శివ — దీర్ఘసుమంగళీభవ! శీఘ్రమేవ ఆత్మగతకార్యసిద్ధిః
అమ్మా! మీరెవ్వరు యిందేల వచ్చితిరి?

సక్కు — (చేతులు జోడించి) మహానుభావా! యోగీశ్వరా!
యీయూరనున్న రామాజీపంతులుగారి కోడలను. సక్కు..చదా
మంచినీరెత్తుకుపోవచ్చి మీనోటినుండి వెలువడు మ
ధురవాక్యముల కానందించుచు తమ్ము దర్శింపవచ్చి

శివ — అమ్మా! ఏకీవయసున నిట్టివాంఛయేల కలిగెను? తల్లీ! ని
విఠలేశ్వరుడు రక్షించుగాత.

సక్కు — దయామయా! నాకా పండరీశ్వరు నారాధించు వెరవె
తెలుపు మీకెంతయు నను పుణ్యము కలుగును.

శివ — తల్లీ! నిన్ను జూచిన నాకానందము కలుగుచున్నది.
యించుక అతనిమహాత్మ్యమును జెప్పెద వినుము.

ఉ॥ పండరినాథు గొల్చిన నపాపము లెట్లను వాయు సంపదల్
పండగ నిచ్చు గాక పరమార్థము గోరెడువారి కెల్లదా
నుండును సక్కుబాయి మహిమంబు లెఱింగియు గొల్చి కీర్తి గో
వందము లెత్తి నాడ నిను దప్పక బ్రోచును సక్కుబాయిరో!

అదిగాక

ఉ॥ రావణు జంపినాడు బలరాముకు తమ్ముడు యున్నజన్మలన్
దేవుడు గాన సత్తె నతడెంత మహాత్ముడు లోకపావనా
ద్రౌపది లజ్జ గాచినదె మానము ద్రోయగ యెగ్గున బ్రోచు నేయహా
ల్యావనితన్ ధరిత్రి తనయం తెటు బ్రోవడె రాముడై తగన్.

మరియు, నో తల్లీ!

ఉ॥ గాచిన గరుడనాథుని యగాధమునన్ బడి పోవుచుండగా
గావగలేడె ప్రహ్లాదుని గాచెవ నాథుడు శోకలోలుడై
గావగలేడె పాల్యపతి గానిక శాపములీయ నిన్నటన్
గావగలాడు గాడె కవి గాసిని బాపెడి విఠలేశుడున్.

సక్కు—అయ్యా! తామిన్ని చెప్పితిరిగాని నాకా పరమారాధింప తగు మంత్రంబుపదేశింపరా?

శివ—తల్లీ అట్లే. (అని చెవిలో చెప్పును.)

సక్కు—(శ్రీ. అనుబంధము.) మహాత్మా! నను కొమరలు తగు యీ నతిమోహకమనే నావిశ్వేశ్వరుని బూజించి సేవించి తరించు దాన యోగివర్యా!

అత్త—విశ్వనాథా! విశ్వనాథా! నేనెక్కడ చూడబోతానో మాయమౌ తుండెరా నాయనా! యింకేముందిరా? కొంపమునిగిపోతూ న్నదిరా బాబూ! ఒసేసక్కూ! నీకేమొచ్చిందే ముంచి నీళ్లకుపోయొచ్చేదానికి బైరాగాడితో మాటలేమిటే? నువ్వు కూడా బైరాగాళ్లలో కలుస్తావేమిటే చెప్పు? అయినా, యి ప్పుడు మన బ్రాహ్మణ్యానికి రోగాలు పుట్టుకగాని పూర్వమా.

విశ్వ—యింకేమి పూర్వమే? పూర్వపు సదమున్న మునిగిపోతుం టే ఇక చంపనుంచి తగలడుతుంటే?

శివ—అయ్యా! తమరింత ఆగ్రహము వహించనేల?

ఉ॥ నీనతిపైన నెప్పుడపనిందలనుంచుచు నత్తయుల్లెనుగా
గాసినిముంచబోకు పతిగా వ్రతజెంతను మూర్ఖ నిక్కము
భ్యాసముచేయబోకు మనయంబును పండరినాథుడను నా
యాసము లేక గొల్వ సుఖాలనేతురో బుద్ధిగలట్టివారలు!

విశ్వ—ఒరే! నీనెవడ్రా? నాపెళ్లాన్ని పాడుచేసే దగుల్బాజీ ముండా యి వేషాలుధరించుటని అత్తగారిక చూడు నన్ను దగ్గరకు రానీ అన్ను మొండి పట్టొద్దని చెబుతున్నావు. యిదిగో, నా విమానము నడు పదం. (అని చేతులెత్తి దగరికి గొట్టవచ్చుచు నెత్తును.)

సక్కు—(అడ్డమువచ్చి) నాథా! తామా మహాత్మునేల నిష్కారణముగా ప్రాణముతీయుదురు. యిదిగో నాప్రాణముతీసి కొన్నవు.

అత్త — యిదుగో చూడరా! అబ్బాయి! యీసన్యాసిగాడు మనకి
కేదో మత్తుమందు చల్లేశాడురా.

శివ — (తనలో) పండరిదేవుడంపిన పాలమందు.

గీ॥ పండరీశుడు బంపిన పాలమందు
నోరు తెరువంగక భక్తాళి కెరవు సేర
జాలిపుమంచిది జగమందు దాసులెల్ల
ననుభవింతురు సత్యంబు నంగనెప్పుడు.

మరియు, నీ జగతి పాలంబున (అని యాలోచించుచు)

విశ్వ — చూడవే అమ్మా! అట్లాగేవుందేమే?

అత్త — యింకేముందిరా నాయన! అట్లా చూడగా దానిచూపు
దానినడత అది ఆ బైరాగాడి కడ్డంరావటం అవాకశం అంత
చూస్తే అలాగేవున్నదిరా నాయనా!

విశ్వ — అమ్మా! అట్లాఅనకే! అదమంచిభక్తురాలు దాన్ని మా
నా కేటుటో జాలేస్తూంది ఊరుకోవే అమ్మా! అంతా నేనున
చేస్తాను. (తనలో) యిదంతా చూస్తే భక్తిమార్గంలో దిగి
ట్లుగావున్నది.

ఉ॥ నా సతి మోముగాంచి కులనాపకిదిట్టితు [illegible]యనే
నా సహసంగనేల? నిటులాతని దూరుగనేల? బ్రేలిమై
గాసినిముస్సనేల? సలగాధిపుమించెడి సంకటుండ నా
యాసమి దేలబందు పరియాచకవల్లుకు కారణంబగుగా

గాన మాయమ్మ కేరితినైన సమాధానము చెప్పవలెను. (
పైకి) అమ్మా! అమ్మా! నువ్వుదాన్ని మనబోకే అది చాల బ
మంతురాలే నిజంగానే నే.

అత్త — నిజంగానుటోరి నిజమేఅయితే యీ బైరాగాళ్ల సావ
మెందుకురా?

విశ్వ — [illegible]వంటి యోగులదగ్గిర అనేక మంత్రాలుంటవే.

అత్త—నీమొహం మొద్దులుగాను. పిచ్చిముండాకొడకా దాన్నికేనా పిశాచంపట్టిందిరా నాయనా!

విశ్వ—అమ్మా! నీకువచ్చె మెంత్రానే. ప్రాణముకోనేచంపమ్మా! దానికి పిచ్చి లేదు చావస్తంలేదే! నువ్వూరుకోవే.

అత్త—నువ్వునోరుముయ్యరా! నువ్వుపూరా దాంతోకల్సి నన్ను కొట్టమనిమాడా చేసతావుర్రా నీతాడుతెగా.

విశ్వ—అమ్మా! నీయిష్టమొచ్చినట్లు చేయవే నేమాట్లాడను.

అత్త—అట్లా నువ్వేడిస్తే కత్తికోలండగాగోసి చెప్పినట్లు నడుచుకొనె లాగున చేయనుటా? ఓసే నక్కా! నీపిచంటావా నువ్వు చెప్పట మానతావా లేదా చెప్పు.

నక్క—అత్తగారూ! నేను చెడునడవడికలేమియు నడచుటలేదు. ప్రపంచమున బుట్టు మానవజాతికి సహజమైనదియగు పండరి నాథునారాధనచేయుచున్నాను. దైవనామసంకీర్తనచేసికొను నన్ను మాన్పించువాంఛ మీకేల కలుగవలెను. నేను మీరు చెప్పిన కార్యములుచేయుటయందు ప్రమత్తనై యుంటి నా భర్తగారిమొదలకైదైనలోపము చేసితినా? మీరు చెప్పినపనులకెన్నండు [illegible]ప్పకొని యాచరింతును గాని నాముద్దులదేవుడగు నాయిష్ట నాకర్త నా బంగరుతండ్రి యాభక్తవత్సలుడగు శ్రీమన్నారాయణుడగు శ్రీకృష్ణుని మానివిశ్వేశ్వరుని నారాధించుకొనవలదని మాత్రము చెప్పకుడు.

సీ. సేవకులౌచు రాజులనిశెంబును చామరసం[illegible]తోడ నా
దేవునిగొల్వ వెంటనరుదేరను కష్టములున్న పాడిమీ
బావయిడానుడెందు కెడబాయక కొలువనాథపుత్రులన్
చావగజేసె కృష్ణుపరిహారతనెప్పుడు ముక్తినీయనే.

అత్త—యీశ్రీరంగనీతులు నాకుచెవక్కర్లేదే! వచ్చిందిరో[illegible] దిగిందితోత్తని వచ్చినట్లు మూలవుండక అత్తగారన్నభయమైనాలేక నాకెదురు చెప్పుతున్నావుగా? (అని[illegible]ను.)

సక్కు—(కన్నులుతుడుచుకొనుచు) విశ్వేశ్వరా! నన్ను కాపాడవా! దేవా!

(4. అనుబంధము.)

(నిష్క్రమించును.)

అత్త—(కుమారునితో) ఒరే! యిది యిన్ని అవస్థలు వస్తా యేమిటోరా! పండరిదేవుడని కృష్ణుడని మాత్రం విడవకురా.

విశ్వ—యేమోనే అమ్మా! నేనుచెప్పలేవినవు నీయిష్టంవొచ్చినట్లు చెయ్యవే.

అత్త—నాయనా! యింటికిపదరా పోదాం.

విశ్వ—అమ్మా! పోదాంపదవే.

అత్త—(తలదిప్పుకొనుచు) (నిష్క్రమించును.)

విశ్వ—ప్రపంచంలో పెళ్లాంబెల్లం. తల్లిదయ్యం. అని నానుడిప్రకారం నేనునడిస్తే పెద్దవాళ్లు తిడతారు. మెప్పుము. "సంశయాత్మా వినశ్యతి,, అని సంశయంలేనివారికి నాశనంలేదు. యిప్పుడు నేను యెటుమాట్లాడటానికి వీలులేదు. మాఅమ్మపక్షం మాట్లాడితే తల్లి కొడుకు బిడ్డయొక్కమై పాపమాశిల్లను కొట్టుకంపెడుతున్నారంటారు. లేదు పెళ్లాంపక్షం మాట్లాడదామంటే చూశారా భార్యాభర్తలిద్దరుచేరి ముసలిదాన్ని యేడిపిస్తున్నారంటారు. వెనుకనొయ్యి, ముందరనుయ్యి, రన్నట్లుంది నాబతుకు. యెటుమాట్లాడినానా కేశంటూ పూలంటే మరమేకొ ఆలంటేమరమేకు నారాయణ లంటే బూతుమాటగావుంది ప్రపంచం అదిగాక,

గీ. తల్లిపై పుచమాటాడ తగవుపెంచు
భార్యపక్షాన పలికిన ప్రబలునింద
యెట్లుచేరిన నదుమ నాకెల్లదోబ్బు
లెందుతప్పవు సత్యంబటండ్రు జగతి.

ముందింట్లో యేంజరుగుతోందోచూడాలి. (నిష్క్రమించును.)

శివ — (క్రీ. అనుబంధము.) అహో యీ మాయప్రపంచమే స్థిరమని
వెఱ్ఱియై నమ్మకముచే ప్రజలెల్ల చిత్రనాటకమునాడుచున్నారు.
దైవ చిత్రమేమని కొనియాడఁగఁగలము.

మ. ధనమే ముఖ్యము సింహాసనమున రాజ్యంబులంబంధించి నా
తనియందుం గనవారలైన ప్రథమమై గొప్పపుణ్యుల్ సెలన్
పనినైనన్ వడిజెప్పుచుం బ్రజ కనుసన్ భాగ్యానిగా ద్వింపునన్నని
వనియన్నన్ గణుపావధూయుండు నిర్వాణగొల్పన గోరియ న్!

మరియు.

మ. అదిగాకన్ కడుభక్తులన్ గనినంతో నావంతి ప్రేమం బిలన్
బదిపోట్లన్ పడినట్టుమంద్రము మరియున్ బ్రహ్మాండముల్ మున్గనన్
అదిరా దేవునిగొల్పు వాతసతి యాంహో సిద్ధగా కల్గునం
చెదియో గెలిగజల్లుచుందురుల వేడ్కన్ గొరాడు నంశా.

యికను నెల్లిదమోరి లవ్వు. ఈ జగత్పవిత్రిని నన్నిన్నాళ్లు వర్ణించి
నను తరుగదు యింతయేల మనకిట్లు ప్రత్యక్షమై కనుపించుచు
న్న యావ్వనవతి పూర్వోక్తవిలాసిని సర్వాంగసుందరి. ఉన్నసత్యముల
కలిగిన యఖిల గొప్పతనమ్మంతయు గాంచిన మహాపవిత్రనారి మా
తల్లి. ఆమెను దర్శించినంతనే ఆమెను మహాత్మ్యమాని సద్గుణాదైనను
తలంతును అట్టి భర్తృగారిని పూజించినగాని నెవరియునేని అత్త
గారు తనకుమారునిచే ... మాత్రమునే ...
యధికారము నొసగుము జూపించుచున్నది. ఆమెను ...
మన్నెట్టి బాధలు పెట్టినను సాహసించి ముద్దుచేయుచుండి ... లేదు.
రత్నమును బురదలో పుట్టినను దానివిలువ తగ్గునా? బంగారమును
కాల్చినంతనే దానివన్నె చిన్నెలు పైనను తరుగునా? యటుగాక

దై

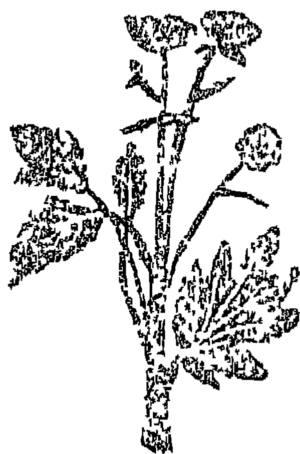
ఉ. నన్నిటు కాలదు బంగ దేవరవాడిన యగ్నిని గాల్చుచున్న తా
నున్నముగా సమూరపెటు సత్తిని గొట్టి వృక్షముకట్టి నా
కన్నిన రీతి భక్తి తమ వేగతి గొట్టిన పూర్వపక్షికే
యున్నత సేవలబ్బిన సదయంబనుగావదె దేవరాడ వెనుక.

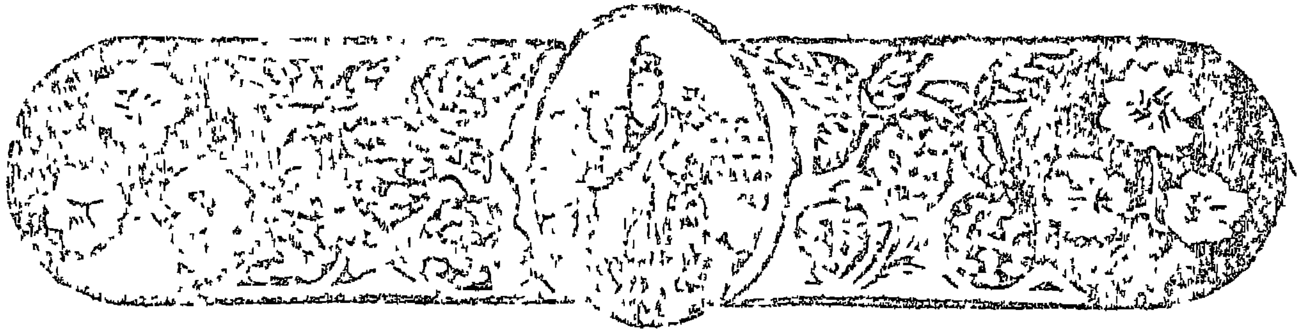
ఓ త్రిలోకరక్షామణీ! సర్వేశ్వరా! యీ దాసురాలు కొంచె
పాలింపుము. సర్వేశ్వరా!

ఉ. అత్తయు భర్తయున్ గలసి యేపెను నిందలయుంపుచుండ్రిది సి
విత్తిగా వనున్న యురవీసము లాభము లేదు వృద్ధిలో
మెత్తని దేవుడీవయని మెచ్చుచుండిరి మున్ను నిన్ను యో
పాత్రిగ బోవుకీర్తి ర్వరంబొందుము తృప్తిని సక్కుబాయికా.

(రెం. అనుబంధము పాడుచు నిష్క్రమించును.)

ద్వితీయాంకము సంపూర్ణం.

మురళీధరాయనమః

సతీ సక్కుబాయి

తృతీయాంకము.

(ప్రవేశము. కమల. పాండురంగని [illegible] దీపము [illegible] [illegible]. ప్రవేశము.)

సక్కు__కమలా. పాండురంగ! కమలా! [illegible] అని [illegible]

అప్పుడే [illegible] పడుకున్నారా? [illegible]స్వామిగా

[illegible] ఇంకా [illegible] బుద్ధి లేదా?

[illegible] ఉంటిరేమి [illegible]

[illegible]

నా [illegible] వస్తే [illegible]

అయినా, [illegible] కమలా! కమలా! [illegible]

[illegible] తగలాలా

[illegible] నా [illegible]

[illegible]

[illegible]__([illegible])

శ్రీధ — యిక్కడే వున్నాన్ సిత్తల్లి బొడ్డు బొక్క! లేకనేం పిశాచంలాగ పడుకున్నాన్. నీకే మాయరోగమొచ్చిందని యిన్నిపిల్చినా పలకవు. నీయమ్మ మొగుడు నాకిన్న మొనదు పెడ్తాడనుకున్నాన్

కమ — యిందాకిట్నుంచి యేమనాపోసినట్టుని వ్రాయకుంటే వాగుడు చాలా యెక్కువయిందేం చెప్పండి కాస్త?

శ్రీధ — యేమిటి చెప్మా?

కమ — యేంజెప్పాలి. నీకుచెప్పేదేమిటి?

శ్రీధ — ఒసేమన్నా మదమెక్కిందా?

కమ — చాంటికిగాదుగాని, మనుష్యులకే మదమెక్కింది.

శ్రీధ — యెవరికి?

కమల — యింకెవరికి?

శ్రీధ — నాకేనా?

కమ — కాదనినేనన్నానా?

శ్రీధ — సేమనాన్సెన్సు. యీదినాతెలిగించేస్తావమిగాడికే మొచ్చింది

కమ — మనమంతా బాగుంటగా వాడికెందుకురాపే మాటను మ. కురాకూడదు?

శ్రీధ — అయితే ఆవెధవిప్పాట వచ్చినాలేదా?

కమ — మేమంతా బేక్ఫాస్టుంటాము కోటానికి టాంగా వేసు చెప్పా రాగానే బండిదించి యింటికిపోరాని చెప్పాను.

శ్రీధ — స్టూపెడ్. వాన్నెందుకు పంపించావు?

కమ — నోటకి తిన్నగా రానియ్యటం మంచిది.

శ్రీధ — చెప్పాను కొడుతానట్టే సేలకు.

కమ — తక్కినవాళ్ళకు శక్తిలేదా.

శ్రీధ — ష.షప్.

ప్లీడ — రాస్కెల్ నీనోటికేం అడ్డు అదుపులేకుండా వుందేం?

శమ — నువ్వు నువ్వంటే మళ్లీ నువ్వంటాం విన్నారా.

ప్లీడ — (తనలో) వ్యవహారం చాలా నిష్ఠురంగా వున్నదే యిన్నాళ్లనుంచి యివాళ్లంతా కొత్తరంగు చేస్తున్నది ఏమైనా యీ మనిషి మంత్రం మాయ యేదైనా సాధించేము అయినా యిట్టి చూస్తాం (కనులతో) అయితే మనిషికంటా మారి పోయినావేమిటి.

శమ — యీ యేమన్న మొదట నేర్పుంటే చాలా భాగ్యం పెరిగా యిదిగో చెప్తున్నా మేమంతా మారినంగు చేస్తున్నాము దానికి పోట్టేమిటంటే మొగాళ్లు ... చూస్తున్నారని మొగా ళ్లసంతోషాన్ని చుట్టుకూడదని యిప్పుడు మెలికలు తిరుగుతున్నాయి.

ప్లీడ — కారణం చెప్పు కాస్త నేనూ వింటాను?

శమ — నన్ను చూస్తే లజ్జ అస్తవ్యస్తం గుర్తుకొస్తున్నారు. చెప్తే దానికి దుబ్బులుగాదు.

ప్లీడ — సరిగా తెలియకపోతే సరిగా చెప్పలేకపోతున్నావా?

శమ — ఆరోజులన్ని పోయినాయి యిప్పుడు ఏర్పడ్డాయి.

ప్లీడ — చెప్పేదేమిటో సరిగా చెప్పు.

శమ — యికమీదనూ నీకు తెలియకపోదు.

ప్లీడ — చెప్పు సరిగా వుంది ఆలోచిస్తాం.

శమ — ఆలోచించినా అంతే ఆలోచించకపోయినా సరిగదంతే. యిటువంటి చాలా భాగ్యంగాని యిదివరకు మొగాళ్లు ఆడవాళ్లనొకవిధంగా యేడిపిస్తున్నారు.

ప్లీడ — యేమేడిపిస్తున్నారు?

శమ — కుసుమకుమారి మొదలైన పేరుముగల స్త్రీ ప్రాగ్వంశోదిత మొ గాడి తోకగా యిచ్చి సంబంధించి ... బొట్టు తెచ్చి కాపులుదున్ని ... ఘనముల

తప్పుగాదా? ముద్దులమూటగట్టు కెమ్మోవికెందపొంగగ కల
ద్లకు తిట్టితేజూపులవన్ని దొరగించుచున్నను ప్రొద్దున్నుంచి
పొయ్యిదగ్గిర చావాలట. యివి యన్నియు యెందుకు కే
పణ్ణుంచి మావనులన్ని మీరుచేయ్యాలి.

ప్లీడ—అయితే, యిటువంటి కష్టాలుంటే మాతో చెప్పితగ్గింపయ్యే మార్గంచూచుకోవాలె. కాని యిలాకట్టుగడితే యేంలాభం.

శామ—లాభమున్నా లేకపోయినా అంతే.

ప్లీడ—అట్టాయితే 151 సెక్షనుప్రకారం నిన్ను యిండెంట్ జేయిస్తానుచూడు. రాస్కెల్సంతా కలిసి మమ్మును యిన్సల్టుచేసినదానికి మీమీద డేమేజిసూటు వెస్తాముచూడు. మరిభయంలేకుండావున్నది.

శామ—సూమొట్లాగో తెస్తావు. గాని, దానికి తగినబూటుకూడా కలిసి తీస్కొస్తే చాలబాగావుంటుంది.

ప్లీడ—(అనినతోడనే చెప్పుచ్చుకు కొట్టబోవును)

సునా—ఊరుకోండి నాయనా! అమ్మావాళ్లంత కట్టుకొట్టుకొంటారే! యివాళ్ల వంటమనిషినికూడా యింటికిపంపించారే.

ప్లీడ—అమ్మగాదు. అడివిగాసు దీనిరోగం కుదురుస్తాను.

నర—(తలుపుకొట్టుచు) అమ్మాయీ! అమ్మాయి.

ప్లీడ—పోయింది.

నర—రామశాస్త్రి తలుపుతియ్యి. (రామశాస్త్రి తలుపుతీయును.)

రామ—యేమండిమామగారు. అమ్మాయిసంగతి బాగమునిగింది.

నర—యేమయ్యా నాకుబట్టి సిరాతే సికురాసింది.

రామ—మీకు డిటో ప్రకారమేనా? జరిగిందేమిటి?

నర—నేనేచెప్పాలిటయ్యా.

కమ—(తనలో) నాన్నగారేమొ యిట్లావచ్చారు. మా అమ్మాయి ల్లోకూ చెట్టలేమకాంబోలు. అయినా పలకరిస్తా. (ప్రైకి) నాన్నగారేమొ దారితప్పేచారు. అమ్మా అన్నమెట్లు లేదేమిటో. చెప్పండి?

నర—అమ్మా! అజ్ఞానంనాబోటికి ముసలివాళ్లను చూస్తే యేమనిపిచ్చేది? నేనుమాత్రం దానికేమైనా కోరికుంటె తప్పకపోయినాను లే అమ్మా!

రామ—యీరాస్కెలును చీల్చెయ్యాలండి.

నర—తొందరపడకయ్యా వాళ్లకేమైనా కావాలంటే మనం విచారించొద్దు.

రామ—యింకేమి విచారణ?

కమ—నాన్నగారు యిటువినండి. ఆడవాళ్లను యిట్లా కష్టకష్టాలు పెట్టటం మొగాళ్లకు న్యాయమేనా?

నర—అన్యాయమేనమ్మా అయినా వాళ్లనడిగి మీయిష్టాలు నెరవేర్చుకోవాలి అయితే అమ్మమనింట్లో అన్నమేమున్నా వుందిటే

కమ—పాపం. నాన్నగారికి కాకలయిందిగాబోలు? పెద్దవాడు తండ్రి మంచివాడు. అయినను చూస్తే యేమో జాలేస్తున్నది. మాకన్న శుభంగ మొస్తుందిగాబోలు. అట్లురాకుండా చెయ్యాలి. (ప్రైకి) నాన్నగారు! మీరు పెద్దవారు. చిన్నతండ్రులు. మిమ్మల్ని చూస్తే జాలేస్తున్నది. గనుక నీకు చెప్పుతున్నాను. యింట్లో అంట్లతో మేధానికోసం కొంతన్నం కూరదాచి వుంచాను. మీకు కావలిస్తే అదికాస్త పెట్టుకుతినియిస్తే రాత్రి శుద్ధిపెట్టించి వెళ్లండి.

నర—నాకుమార్తె (తనలో) చాలా బుద్ధిమంతురాలుగనక్రింది మాటయినా అన్నది. (అని అల్లునితో) రామశాస్త్రి కొన్నిమాటలుకైనా పోదాంపదవయ్యా. కడుపులో మాడుతుంది.

రామ—మామగారు! దీనిమదమణచాలి యెట్లాగండి.

సు—ఊరుకోవయ్యా. పిచ్చిబ్రాహ్మడా నేను అందరికీ డిప్టీకలెక్టర్లు నుకాని మాయింటివేదువు మూశావుగా దేమిటయ్యా!

కము—నాన్నగారు యీయనకి పుస్తకాలు, చొక్కాలు, టోపీలు, స్కూలుజీతం, కాఫీహోటలుకర్చు చివరకు చెప్పులకర్చు, కూడా మీరేగాదు కర్చుపెట్టి చదువుచెప్పించ్చేరు. యింత డబ్బు మీరుకర్చుపెట్టి చదువుచెప్పిచ్చి పిల్లనిచ్చి పెండ్లిచేస్తే యీనాటికీయన ప్లీడరయ్యారుగాని లేకపోతే నేనీళ్లకావిళ్లో మొయ్యాలసొచ్చును యీకాలం వుద్యోగాలుండి యేదైనపావలాడబ్బులు సంపాయిస్తూంటే మన నియోగప్రభువుల డంబాలకు మితుండదు అసలు మనకులాచారమేమిటంటే యేముసిలాడికో పిల్లనిచ్చి వాడుచావగానే ఆహాస్తి తమకు సంగ్రహించునట్లు చేసుకోవటం. లేకపోతే యెవరయిన దేశ సంచారి ఆస్తిగలఅమాయకుడు దొరికితే వానికి పిల్లనిచ్చేది పిల్లబ్రతుకుంటే పిల్లపేరుచెప్పుకతినేది. కర్మంచాలక చస్తే దొంగపుయిల్లుపుట్టించో ఆపిల్లగార్డియన్ను నేనేనని ఆస్తి మీదపడ్డుందని అల్లుణ్ని బెదిరించి ఆస్తి అపహరించడమో ప్రస్తుతం ఆచారంగా నడుస్తున్నది కాదండీ

పార—నిజమేనమ్మా! ముందాకలవుతున్నది కాఫీతాగొస్తామమ్మా! (అల్లుని) పదవయ్యా! హోటలుకుపోదాం కాఫన్నా తాగొ ద్దాం. (నిష్క్రమింతురు.)

---

3. రంగము.

(బొమ్మజూచుచు శ్రీరామకృష్ణా!)

సత్య—కృష్ణా! మహానుభావా! నాయనా! నీవేలనయ్యా ముగమూ చిన్నబుచ్చుకున్నావు? మీఅమ్మ పాలుపెరుగు త్రాగవలదని నిన్ను వారించెనా లేక యేగోపికయైన నీపై నేరములు చెప్పి నారా? నీలీలమహాద్భుతముసుమా!

సీ॥ ఒక్కెడ బాలుండవై యొక్కెడను
నాడుచుందువు వేణువు నూదమొకట
జేయుచుందువు గోపాల శిక్షణము
గాంగిలలుగా దోచు గాదె నిజము.

నిజముగ లీలామానుష విగ్రహుండవన నీకే చెల్లును సుమా! అయిన నీకొకటి ప్రశ్నయైనది గాబోలుగాన. గొంచెము చక్కెర బెట్టెదవా? మరేమిట్లను నీవు పూర్వము గోపికల యిం డ్లలో దూరి వెన్న, పాలు, పెరుగుల దొంగిలించిన దేగాక, వారిలో వారికే తగవులిడితివట; అందువలన నాకును భయ మగుచున్నది. అందు నీవు ససహాయుడవు.

సీ. నిన్ను జంపగ వచ్చియున్న పూతన బట్టి
నాశనం బొనరించి నాడు పోకట
గోరక్షణము జేయు గోర్కెను నొకనాడు
పర్వతంబును నెత్తి బరుగులిడితి
మాయ జేసియు నిన్ను మడియింప నెంచిన
కంసుని మట్టుబెట్టంగ గలిగినావు
బంతి మోమొసటంచు బదుగడ కాంచగ
మధుగునకాప్తియు పడదినావు

గీ॥ మరియు, శిశుబాలు జంపియు వరలినావు
దంతవక్త్రుని నాగిని దరిగినావు
ముగ్ధ రాధను గాంచి మోహించినావు
బోకిరివిగాని శ్రీకృష్ణ బాలగోపాలము

యిదిగో! కోపింపకము. (అని బొమ్మను ముద్దుపెట్టుకొనును)

అత్త—(తాళంచెవి మెడలోనుంచుకొని వస్తూ వచ్చి) ఒరే! విశ్వ నాథా! చూడావుట్రా నీపెళ్ళాన్ని యేమిచేశానోరా.

విశ్వ—(ఉషారుగా ప్రవేశించి) ఏమి! అమ్మా! మళ్లి యేంచేసి నింబేళ! కొంపకేమో తిప్పలొచ్చినట్టున్నదే? అయితే, అమ్మా! నువ్వెప్పుడూ యేదో ఒకటితెచ్చి పెడతావేమిటే?

అత్త—ఒరే! నువ్వు నాధవృగాబట్టి దీనికింత సుదపుకొంటి గాని, లేక పోతేనా,

విశ్వ—యేంకష్టమొచ్చిందే?

అత్త—ఒరే! అబ్బాయి! రాగాభోగా నీపెళ్ళాంగొంతెనంతకూడా నే చ్ఛెంటున్నదిరా.

విశ్వ—అదేమిటే? అమ్మా!

అత్త—నేను యింటికాడ అన్నందినివ రామావధాన్లుగారి రామస్వామి తోడికోడలు మంగమడిగారింటో నారాయణకోడలు సరసమ్మ చూట్టానికొచ్చిందంటే రావలసినవని పెళ్ళాం నారదమాత్రం నేనుచూసి తానేపురాచుకు యింటికొచ్చి చూస్తుందు కదా ఉన్నాం. యింతట్లో నీపెళ్ళాం నామెడ్లోవున్న భోషాణం తాళంచెవిట్లా లాగేసిందో మనయింటి భోషాణంలో వున్న కృష్ణచంద్రబ్బమ్మకాష్టా సంగ్రహం చేసింది యికేంచే సేదిరా?

విశ్వ—అన్ని దానిమీదవేటతావుగాని అదేమిటే నీమెళ్ళో తాళంచెవి?

అత్త—(చూచుకొని) యిదేమిట్రా చాలా చిత్రంగావుంది? నాయనా! నామెళ్ళో తాళంచెవ్విప్పుడిటగా దానికాత్రాన్నిప్పు బోమ్మేత్రా వచ్చిందిరా?

పెద్ద—నేనూ నోమునకే తెలుసు.

అత్త—ఓసే! అలాగయితే దీనిక్కిసేనా మాటలున్నాయిరా!

పెద్ద—కాదుగాను. చూడాలుండి.

అత్త—నీకు తెలియదురా! అదికొంపలుమూరినా! యిద్దర్నీ బొమ్మ లాడూంచేసింది. సేవపేరుమాత్రం మాకు చెప్పదు. (అని సక్కుబాయిని జూచి) ఓసే! సక్కూ! నీవేమీయను లేక్కచేసేద్దువా? నాయింటికి కాపరంరావే నేటి మనుష్యులకో పెద్దమ్మ!

సక్కు—అత్తగారు! యిప్పుడేనేను యపరాధము చేసితిని?

అత్త—కావ్యాగాళ్ళనవన్ని జేశావు. యింకేంకావాలిక.

సక్కు—నాదోసమేమియు లేదు.

గీ. సర్వజనులును భగవాను సన్నుతింత్రు
కై నచరితము తెలియంగ గలుగువారి
గావున మనెపరమాత్మ దేవుడనగ
గాన బూనిన తప్పేమి గలుగునమ్మా!

అత్త—ఓసే! యిదాశక్తి ప్రసంగాలు కట్టిపెట్టి యింటికిపద. (కొట్టును.)

సక్కు—ఓ యమ్మా!

సీ॥ బాముకుపవ్వు గాని పెదాపాడియు
నాకె యిమనాం నింపసేను సేవలుగలిగి
నాతిసేనగనున్నదిక దాతసగు
నిన్నునమ్మితివాన్నాకె నేటవ్రాణాము. (అని ఏడ్చుచున్నది.)

పెద్ద—(సక్కుబాయికడను) యింకేమిచదువుగానున్నదో (అని పోవును.)

అత్త—నీకెన్నాళ్ళు పట్టాలిపించే (అని పోవును.)

(ం స ం న ం)

— — —

[illegible]

కమ—(యింటిలో [illegible] తలుపు [illegible]) సుబ్బులక్ష్మీ! సుబ్బులక్ష్మీ [illegible] [illegible]

సుబ్బి—నీకాంచను నీకాలిక్కాస్త మొదలొచ్చినట్టున్నాది!

కమ—అయిపోయి మూడఱ్ఱే.

సుబ్బి—అదిగో శేషమ్మగారింటికే రావాల్ట.

కమ—ఏమే! నువ్వు అక్కలవ్వంతా. మొనదు?

శేష—(నాకు కొంచెం తెలిసి) నేను శేషం [illegible]

కమ—ఎప్పుడొచ్చావు?

శేష—ముందు వాన్ని వాతలకె వంపించా. [illegible] భయంగా [illegible]

కమ—సుబ్బి! నిన్ను [illegible] వారి స్నేహితులు [illegible] మొదట్లోనే [illegible]

సుబ్బి—గట్టినేరావ్వ నీకాంచను. [illegible]

శేష—[illegible] [illegible] అమ్మాయి [illegible]

కమ—[illegible], అదిగో [illegible] (…) అమ్మాయి! [illegible]

మనో—అమ్మా! [illegible]

మక—ఏం బాబాయ్!

మనో—లావుగా, నల్లగా, [illegible] [illegible]

[illegible] — నీకన్న కాలం. ఏమిటి చెప్పావే. యేదీ?

మీనా — [illegible] కాపు [illegible] హాల్లో, మొసలాదు[illegible]
తెలుసుకుంటావురా.

[illegible] — [illegible]

కమ — ఔ [illegible] చెప్పలేనేం?

మీనా — అబ్బ! రోశం చంపుతారమ్మా! పోతానిక. (పోవును.)

[illegible] — [illegible]

సేన — ఇదుగో! కమలా! [illegible] మగా
[illegible] చంపుతున్నారు.

కమ — అయితే, ఆడవాళ్లు [illegible] ఇప్పటికైనా తెలిసిందా లేదా?

[illegible] — చెప్పిందదిగాని, [illegible]

కమ — [illegible] మాటంటే.

సేన — [illegible] కేవలం [illegible] నారాయణగారి మీద
[illegible] (ఆలోచి) యేమో [illegible] నాకేమో?

కమ — మరేం.

మీనా — అమ్మా! [illegible] వచ్చావే.

కమ — [illegible]

మీనా — [illegible] అమ్మా.

కమ — ([illegible]) [illegible] నీ [illegible]

మీనా — [illegible] నేను [illegible]
[illegible] ([illegible])

కమ — ఇదిగో [illegible] హాల్లో, మొసలాదు[illegible]

శేష—(నలహరించేస్తూ.) పక్షుల్ని చాలబాగావున్నాయి. నీవు కాలేకపుస్తక మించేగంజని (యింతలో తలుపుతీసి సర పచ్చుచున్నది.) యేమిటిది ఇది 'ఊమయింతలో సర్వాంబ (ప్రవేశం.)

సర్వా—యిదిగో, యీనాగేస్వరావుగారు యిక్కడ నిప్పుడే (అతనిజూచి.) యిదుగో ప్రస్తు కెరంటిక యీయనకేమిటి పగటివేషాలన్నాళ్ళనుంచి రాత్రికస్తున్నావు. పదే పగలింకపత్ర ముచ్చింది. యింకా వేషాలన్నైన సేమటిన లేదా? (అని కమల ను చూచును.)

కమ—సర్వాంబగారు! ప్లీనటుక్కు పని లేదా. అది నని పుస్తకం వ్రేళ.

సర్వా—కూరొట్టివాలి శిస్తులేక వెనకటిగ చక్రవాహ్తను పోగమ్మ చెప్పితే ఉల్లిపాయలు ప్పలుసు తాగాలాడదని చెప్పిగా యింట్లో కొచ్చేటప్పటికి సంధ్యావలు యింట్లో ఉల్లిపాయలుప్పలుసు కాచలేదు. అయ్యోకారి బొచ్చెపూజింది గానీ ప్పలుసు గో వృల్లిపాయతేవే అనిఅడిగితే, మీరు చెప్పిన చెప్పేదా అంది. అందుకు అందరికిగాని సునుపు చెప్పేను గా అన్నా ఇల్లాగే మొన్నవినాటింగులో చెప్పిచ్చిన ప్రసంగపుస్తకం యిల్లాయింట్లో గంకుపెంగుచ్చను ప్రేమసాగరమాం పు యిం తంచంగాన్నంపాలతో అట్లాప్పుటుంది.

కమ—అవును కాన్నీ సమాప్తం.

సర్వా—యింకేంటియి? నాకొండను. గావిలి చూసి పుస్తకం...

కమల—యిదిగో యిటువిను. పుగవాలలో కి ప్రేసన రుబు కన్న నీచజాతి కేలేదనియు పుగవాల నవమానించటవి తప్పు రప్పించిలిని చెప్పుతారు.

సౌదా.—అమ్మా! యింకనేర్పినమ్మా చెంతనేర్పినాయన? సావిత్రి [illegible] రకరాల్పిన వాళ్ళ ప్రపంచమును పిరికిపందలుగాని ముత్తైదువ గాని వారి వంటూనా సంబంధమును గుడిలోనికిపోయి పిల్లల నెత్తి కొంచె నాలితలు సముతముకొట్టరా చేవ్రాలిదేవమూర్తిమన్న యింకను సంతోషించిరా యిన్ని నేర్చినవాళ్ళు అది మాత్రం నేర్చారా యిది మాత్రమెప్పుడు వేసుకుంది.

పేర.—మాకేం తెలుగాళ్ళం. యిన్నైనా చేస్తాము. అన్నింటికి సిద్ధంగా కేంపు ప్రద్యోగాలు చేస్తాం. ప్రొళ్లెబుతాం కాఫీహోటళ్లు పెడతాం సిండికేట్లు పెడతాం చిన్నలు కడుగుతాం [illegible] టళ్ళలో తినిపెంచి [illegible] వెళతాం. డబ్బిస్తే పిల్లల్నమ్ముతాం వారసత్వం యేమైన దొరికితే వదిలిపెట్టం. కూతుళ్ళుంటే [illegible] అల్లుళ్ళుగా ఆస్తులు సంపాదిస్తాం నాటకాలాడ్తాం [illegible], సర్కస్, సినిమాలాడ్తాం మొన్నైనా యిష్టమైతే [illegible]చేస్తాం, నుంచాలేస్తాం, తలబిగుస్తాం, [illegible] దేమిటి చిత్రాలు అన్నీ పన్ను చేస్తాం. (అను సంతోషోల్లాసముతో) ఓర్నాయనా! యిరాత్రి [illegible] [illegible]

పెద్ద.—యిదేమనానటుకే మనకొచ్చింది [illegible] నాకేంతోచ [illegible] తప్పనాజరుగుతోంది.

మనో.—[illegible] గారు మరే అమ్మాబాబాయిచే [illegible] [illegible] అమ్మ [illegible] తిన్నాడే, తమాలసాహులు [illegible] [illegible] తిన్నాడే, నాకు పెట్టినప్పుడు [illegible]

వృద్ధ — బాబా! యేమనరే. ఇంకా ఏమిటి (అని మిగుల విసుగుతో)
ఓసీ! భగవంతుడా! ఇంకేమి చెప్పవలెను నా దుఃఖము. ఇదివరకే
నాని కేవొచ్చిందిలే. నా చేత నేమౌనున్నది? పైగా
అంకుమొగుడితో పోదానేమో. ఒకేసారి వెళ్లాలి

శేష — నేనా? నేనా? వెంగన్ [illegible] (అని నవ్వుచున్నది.)

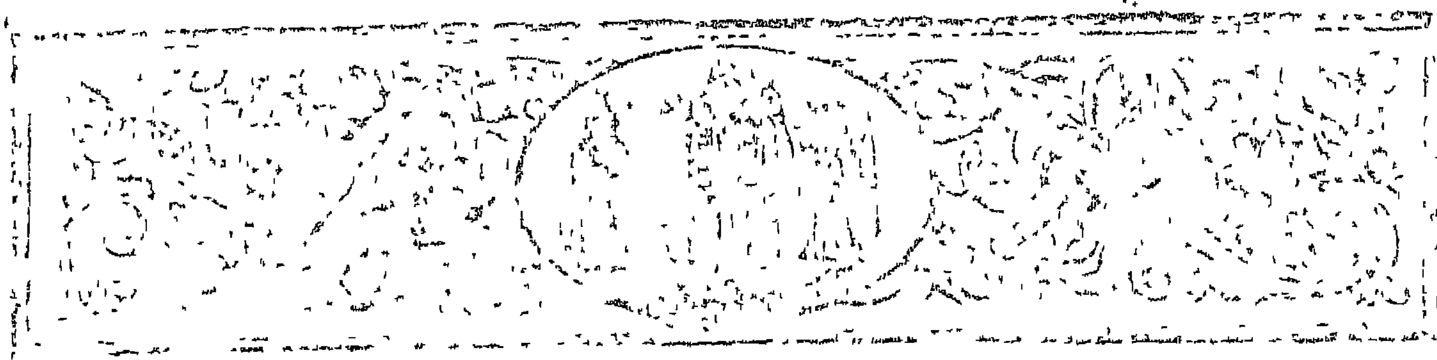
వృద్ధ — నీయమ్మ కడుపు కాల! నువ్వేమలాగా నవ్వుతున్నావు

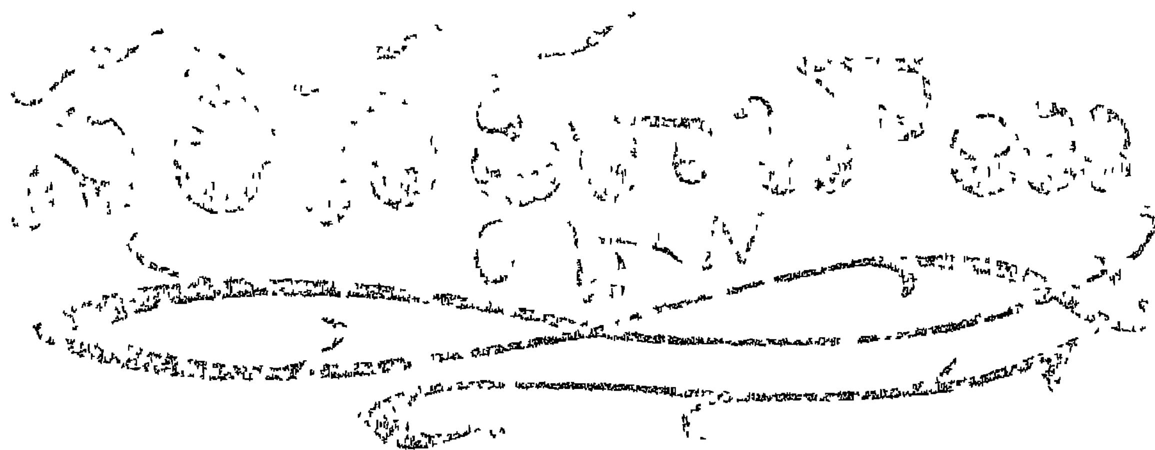
(అని నిష్క్రమించును.)

(తెరపాటు పడును.)

తృతీయాంకము సమాప్తము.

సీ. గోసార్థకులగావ నీవర్ధనం బెత్తి
జగదవతారమై కొల్చుబడియనొక్కొ
బలికంచు బరిపూర్ణ బాలిగ్రోలింబిసు
యులవిభుచుచేదిక్క రయులగినొక్క
పూర్ణ్యవతారలై సై శ్రీరజానమ్ర నం
భూశేవి భూనంది నొదినొవ్వ
జైగన్నా నాశింబు కేసుమాచంజినయట్టి
శాఘ్రియూజంబియు శ్రీగారిచెవ్వ

గీ. మరియు, శివాలజాతియు మానవనుల
బంపినాడవు బ్రహ్మాదు యుగం చేసిన
ముట్టి హిరణ్యాక్షశత్రువు, పట్టి బంధు
నిన్ను నస్సుందరిరి మరియను నెరవిల్లు.

ఏ వెంకటాచలమున్ గ్రహించులను గాంచారించితివి.

తే. గాదితెలివన్న మాహాసుమకాయము సమాల్మను గ్రోపదితావులు
గాచితివి పొందవ స్థునల గొండసంధ్యల గ్రంపువుటి
గాచితివి బి బ్రహ్మవిగారులెంచదిక నేడువిచ్చియుగా
గాచితి వెన్నవారి ననుగాపుము నందరినెప్పుడుతెనగా!

ఓ జగదీశ్వరా! అట్టి త్రోతనవాయుపుత్రుడగు నీవు ఏ దవ్వులు దా సినిగా పాటతేనా? యాయాసుంచు నాటి నవ్వాల సర్వాపదల వదలించు నీవ్యుదయమభవన నామొరాల్బోరాపయమున్నాడే అవి వరకు నీచరణసేవానుభక్తి నెన్నెంచ దనిని... చేయుచున్నాడే! అట్టి నీదాసదాసి.

[illegible]

[illegible] రాయనిన్న [illegible] క్రమమూ [illegible]
[illegible] నాయకునికి [illegible]
నానసంతసము [illegible]
సంసిద్ధి [illegible]

సిద్ధునకోయమన్న (ఆయుర్వాట) అన్న [illegible] సురచితసి నాయ
[illegible] నాకో నాంగాలు! ఆ [illegible] మరచితివి, (అని [illegible]
[illegible] నాయకా! నాతం [illegible]
[illegible] నిటించరంటివి నిజ [illegible]
[illegible] చూచిన [illegible]
[illegible] నాకై [illegible] వయసగలి [illegible] అన్న [illegible] నాయుద్ది [illegible]
[illegible] నాయద్దినది [illegible]
[illegible] అన్న నాయమ [illegible]
వను [illegible] సర్వ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

౬. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

బంగారు పాపనస్వప్నమువాల్చి గం. యిది యెన్నికొను నవ్వు [illegible]
యాటికలా కష్టపెట్టినావు [illegible]
ను కంఠశోష పుట్టేనువను భయముచే [illegible])

అత్త—ఒసే! సత్యా! యెక్కడున్నావే?

సత్య—యిక్కడ వుండి. అత్తయ్యా!

అత్త—ఒసే! నాకేలాగవు [illegible] నిన్ను [illegible]
దొవ్వత్తై నా సంసారం [illegible]
అటుయిటు చూస్తూ నుంచుండక [illegible]?

సత్య—నాకేమి కష్టపరచి యిబ్బంది [illegible]
న్నావు.

అత్త—ఒరే! విశ్వనాథా! యింకేమున్నదిరా నాయనా [illegible]
మంటగలిపేసిందిరా నాయనా!

విశ్వ—(పరుగెత్తుకొనివచ్చి) యేమిటమ్మా? యేమిటమ్మా?
చెప్పవే!

అత్త—యింకేముందిరా నాయనా! మన [illegible]
పంచిపెడుతున్నదిరా నాయనా! [illegible]
చింపావే? అమ్మా! యిందుకేను నీ [illegible]
ని మా అబ్బాయికి యిచ్చి చేసుకున్నది. [illegible]
పైటవాళ్ళు బెల్లం [illegible]
కి దోచిపెడ్తావటే? [illegible]
చే చమురు తాళ్ళ పెద్దమ్మా నిన్న సరిగ్గా [illegible]
కి పోతుపిల్లి చంకబెట్టుకుపోయిన [illegible]

సత్య—అత్తయ్యా! నన్ను నిష్కారణముగా [illegible]

[illegible] — [illegible]

సత్య — [illegible] ... చేసి. [illegible] ... గుణశీలములు [illegible].

అత్త — [illegible] ... తెలియక [illegible].

సత్య — [illegible]

అత్త — [illegible] ... వచ్చింది [illegible] ... (పోవును)

[illegible] — [illegible]

అత్త — [illegible]

[illegible] — [illegible]

అత్త — నీకెందుకే వెధవా? ఆడవాళ్ళు వాళ్ళిష్టమొచ్చినట్లు మాట్లాడితే
అన్నీ నీకెందుకురా?

విశ్వ — అమ్మా కాళ్ళనే. (అని నిష్క్రమించును.)

యింతలో శివయోగి.

శివ — బ్రహ్మాదులు లేవాని బేధింపగాలేరు. చెడ్డవాడ నన్ననెదవుమా?

ఉ. శ్రీమహనీయమూర్తి వట శ్రీయానుసానసము పాగ్గకరించినదే
పేర్మినను మమ్ము గావ్వమితె ప్రేమపుసంపదమునిందది నన్నునే
భూమువివాంఛలన్ జడుపరాయటకె సక్కు నాగాభుతిలిచ్చె సి
వేయమునుగావజాలుముషా వేదగమ్ముడటు సంగతేర్చెనో?

ఓసరాహ్లంకరాహ్లమ! (అని సక్కుబాయిని మాచి.)

తల్లీ! క్షేమమా? నీదుఃఖ గర్భమంతా కాలమునకు నించినదే?

సక్కు — దానురాలిదే దండములు పెట్టుచున్నది.

అత్త — నీకెంపోయేగాలవే, సన్యాశినాడికి దండమ్ము పెట్టుకాకెవాళ్ళి
ముట్టుకుంటావా?

శివ — అమ్మా! మీరెవరు? మేమెవరు? సన్యాసి మానవ్రుడుగా దా?
నానికిరక్తము లేదా? తల్లీ! నాకుకొదాస వంకనమిడేక

చ. సకలజగంబులన్ వాకటపంపను మింపను సింపనాలు నా
మకరిని జాపువాని కవిమాన్యుల ప్రోచువాని ఛీత్కృతి
సకల పిపీలికల్ గొలున సన్నుతికెక్కిన విష్ణుదేవ వా
సకల గుణాంబురాసికయి సాటియు లెంతక్కను తల్లి! సన్యాసతా.

మరియు,

శా. నాయాత్మన్ గలి యుమయాత్మ వేసె జగతీనాధుండే గనంగా నొల్లయతి
కాయంబోడదినట్టిపదా దివిజాతె బల్కంగ భాన్యంపె పదా
దాయాదివాదా వర్ణభేదములు లేదా దేవకోక్కంత బల్
హేయంబై యిటుగానుపించె నికసే స్వేదముల జంతింపగన్.

సీ. పాపము సేయ పుణ్యఫలాలనే కోరు సద్ధర్మవర్తనం
బేపగిదింప బోధనము శాస్త్రముగ్రంథము లింపుపాఠముగా
బాగైన మానవజన్మమున బుట్టి పుత్రకళత్రముల మెచ్చి నీ
దేహము వీడుసేయు నట్టి ప్రేమ మెంచిన కాలాసన్నిధిగా.

అత్త—సక్కూ! యీపై నాగాడిమాటలేమిటే?

సక్కు—అత్తగారు! ఆయన యిది ప్రాయశ్చిత్తము.

అత్త—ప్రాయశ్చిత్తమేమిటే? సన్యాసిహాను మాటపట్టుకునే కాపురం జేసేవాళ్ళలో వైరాగివాళ్ళైతే చిప్పదుకట్టతో పోవాల్సి వస్తుంది.

శివ—తల్లీ! నీవు కేమంగా ప్రాయశ్చిత్తమేరా లేవు.

అత్త—నీ అదిరిపాటుగాలం. ఉగరా నువ్విలిమాం పడుపట్టుకుని యింకా తాగి చేస్తావుటా?

విశ్వ—ఓసీయి! యిదుగో నాచిన్నతనంలోనే యెవడో వైరాగ్యం వస్తే వాడికి యిస్తే అదేమిటిగదమ్మ పుట్టుకోస్తే చేతపట్టుకు పోయినాడు.

సక్కు—నాథా! అట్టుకోట్టిన పాపంగాదా?

విశ్వ—పాపమా పుణ్యమా చిన్నతనంలో నేం తెలుసుకోనా యెనలోకానా ధర్మసింహాల కి. మడిచెంబు గల్లగాతోను కుడి గోచితో నేటితడ్యాకమ్మోదానిస్తి అప్పుడంతవరకే హాజరైనింది.

అత్త—ఒరే! నా యెదటచేసి పెళ్ళాముతో గ్రహాచ్యాలు కుదరా పెట్టినావుటా? యిట్లాయితే కాపురం బాగానేగాలుతుంది. (సక్కుతో) ఓసే! మొగుడ్ని వలలో వేసుకొంటున్నావటే?

ఓరే! విశ్వనాథా! అనాథలలో గరిష్ఠా నీను కాపాడగలరా
మొండికొడుకు పుట్టి వాత్సల్య మంచిన్నారా.

శివ—తల్లీ! నాతపెట్టువచ్చినుగాని నామనవి కొంతవినుము.

ఉ. వందలినాధునన్నను కృపామయుడాతని భక్తరాజు దానిఁ
దుండిన దండులక్ష్మి నహాసమూహమునన్నునుదూరాలె వెంటవెంట
ర్వాంతమును హైతమూర్తి పరితాపము సృష్టి విశ్వనిలోక
యొంతమును సాయమునద్యుత్స నతామునానిసమ్యక్స్మూర్తిచేయు దాన్యు.

సీ. తాపె మహాత్మ్యముల్ తెలియకందరు కష్టము తెన్నో సహాయ్యముల
కొనమునుంచి భయాపెగనగొట్టి యూదిట్టుచునుంచు సర్వసం
తాపము దీర్చగాను తనయుంతట చక్రమునందు చక్రిపో
వోపడె మాడుకన్నులకు దోయిసులొగ్గుచు మాకునిల్వగ
దేవాదిదేవుడన నేమిగా పెంచితిరి? యిటువినుము.

సీ॥ పుట్టింప గిట్టింప పోషింపగలవాడు
నకలరందుడునిమిన దాసవారి
సంపదలిచ్చియు పెంపగాగలవాడు
కంసమర్దనుడు చుఁ గ్రాలినాడు
అదిమధ్యాంతంబులను దిద్దగలవాడు
పాంచాలిఁగాచిన పరమపురుషు
సకలపాపంబులు సమయించగలవాడు
ప్రహ్లాదుఁబ్రోచిన భద్రగుణుడు

గీ॥ మూడులోకంబులనేలి మించువాడు
పెంచువాడును జగమున పేదవాడు
ఆదిఅంత్యంబులేనట్టి అందగాడు
కామగానగ పెద్ద సూత్రధారుడు.

[illegible]

అత్త — ఒరే! నన్ను తాకుతున్నావు? [illegible] (నడు
టనే పిడుగు మోగినంత చప్పుడు) (సక్కు మాయమగును.)

శివ — (మూర్ఛ తెలిసికొని) పండరినాథా! నీ నామ సంకీర్తన పవిత్ర
మొనరించితివి. [illegible] సక్కుబాయి [illegible]
కలిగియుంటివే? అహా ఏమి! భక్తవత్సల [illegible] నీవు
చూపుచున్న (పేమ [illegible]) (అని సక్కును [illegible])
పాపము నా స్త్రీ [illegible] సక్కుబాయి [illegible]
యున్నది. ఓ పండరినాథా! నా [illegible]
యిన సక్కుబాయిని [illegible]
చిపోవుచున్నాను [illegible]
(నిష్క్రమించును)

అత్త — విశ్వనాథా! అదేమిరా? [illegible]
యున్నాడు? వాళ్ళిద్దర నేమొనరించుచున్నారా!

విశ్వ — అమ్మా! నేజెప్పలేదు? [illegible]

అత్త — [illegible]?

విశ్వ — అమ్మా! [illegible]!

అత్త — మునిగిపోయినా. [illegible]
ద్రాం చేతకపోతే వాడిపోతుంది.

విశ్వ — యింకేమిపోతుంది? దాని మొహం కాదు.

అత్త — నీకేం తెలుసు తీసుకురా!

సతీసావిత్రీ నాటకము.

పంచమాంకము.

[illegible]

[illegible]

[illegible]—[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

సత్యవంతుడు—[illegible]

[illegible]

[illegible] — [illegible] అను [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] —— [illegible]

[illegible] —— [illegible]

[illegible] —— [illegible]?

[illegible] —— [illegible] నిద్రపోవుచున్న [illegible] [illegible] భక్తి [illegible] [illegible] (అని [illegible] నిష్క్రమించును.)

[illegible] —— ([illegible] లేచి) అహా! [illegible] తన దేహమును [illegible] [illegible] [illegible] నాటినది. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

చ. [illegible] [illegible] గాదు నా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] దేవ్వరైనను.

(అని [illegible] [illegible] ([illegible] విగ్రహమును చూచి) నా చిన్ని [illegible]! [illegible]!

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

త్రిలోకరక్షకా! మహానుభావా! నన్ను రక్షింపరావా?

సీ. నిన్ను చింతింపగ వచ్చు వారున్న ప్రాణసఖి
  పాద్రాక్షి నావిభుని గాచిన చాలునని
అక్రూరు వెంటనే యరిగి మాయను కంసు
  మర్దించితివో ప్రభావంబు
ఆటలాడుచు గుండెనుంచు బంధిగొని
  కాళీయు కోరలు గ్రామింప
దంతి దక్షిణించి దాపునున్నను
  రాజసూయము సేసినావు
గీ. సత్వ నిన్ను నమ్మిన భక్తులగుల
  నిన్ను బాసి కాదు నానాటి మిన్నవారు
చేయు కొంటిని నన్ను నన్ను గాంచుము
  తప్పనిసరిగా పాతివ్రత్యము

నన్నెట్లు పరిత్యజింపుమా జగన్నాథా! నావల్ల యేయపరాధము యోషిత్తులసేవింపను కుం. కోపమునను. నీకు గా. నిన్ను నమ్మియున్నాను అట్టి నను కోరంగ నిర్దయుడైనను యుక్తమా? గా సాహసించి విడచితివా? నాయందుగల నాదిక్కు నాతి పతిభ కరుణ చిరకాలము తలంపవు రాదా? మహాత్ములకు .. దేవుడావిష్ణుపైనావరణ బుద్ధినొందు చేసి నాగతి తలపోయగా నా పూర్వులకర్మములు ... నిన్ను దలంచుచు ప్రాణములు విడచుచున్నాను. (అని కంఠము వెంటకొంతతో నురిబోసికొను చున్నది.)

అత్త — ఓసీ! విశ్వనాథా! ఇటువంటి యనరానిదీ ... రోగమాని నాయనా!

విశ్వ—అయ్యో యింకేటి గతి నాకెవ్వరీ గతి (అంగలార్చుచున్నాడు.)

అత్త—(తాళిక్కట్టి) పిరోగంఘటించిన యింటి మానెటువ్యక్తికి మూడు సంవత్సరమునా పదునెందు యేండ్లు అన్నిటిని చెప్పవచ్చును. తరువాత యేమి చేస్తా. సరేనా యేమి యింట్లోకి

(లోని నిద్రపోవుచుందురు.)

సత్య—(నా యొక్క తెలివిలోని) అబ్బా! నా నెత్తిపై నిలువు అయ్యో మిచ్చిపోవుచున్నది. ఆహా! ఏమి కెవరు నాపైనంత దయగల వారలే? అబ్బా! కళ్ళు తిరుగుచున్నవి. (పండుకొనును)

(విశ్వనాథుడు ఘాపడును క్రిందికి)

కృష్ణ—నాలీలలు మానవజాతి జగన్మోహనమై కర్తయనియు అదృష్టమనియు యనుకొనుచుందురు. అనాథ పాపమా సత్య కిప్పుడు మూర్ఛ వచ్చి కొనుచున్నది. పాపమా యొక్క కొట్టిన వాత నా కెంత నొప్పిగానున్నది. నాకోపమంత పుట్టుచున్నది. దుష్టశిక్షణము లెవరైనా భర్తృరహితా కార్య మవశ్యముగదా? అట్టి కార్యములకట్టి నేను జన్ముడనై చరించిన నామాలయున నాభక్తులనేక యిడుములు బొందవలసిన దాంతనుమడు. యీకృత్యమెట్లో నాకు చెప్పుడు. తల్లిదండ్రిపిల్లల గావాడ నెంతగపించుమడి? వంతుంబిల్లలకు నిద్దచెప్పాట కొన్ని కష్టములబడనుకే తల్లిదండ్రి పిల్లలాక వేరా పాలుబ్రావకున్న నవత రితేము రాసంతతపించుమడి? అట్లే నాపిల్లలు, నాదాసులు, నా భక్తులను రక్షింపవలసి వచ్చినపుడు నేనన్ని యిడుములం గని నువిపల యూను యీభక్తులలో మాత్రమెన్నికలు.

ఉ. ఒక్కఁడు దిట్టు నన్ను మఱియొక్కఁడు [illegible]
నొక్కఁడు గొట్టు నెంచు నిఁక [illegible]
కొక్కఁడు [illegible]
నెక్కఁడ కేగువాఁడ [illegible]

ఉ. శాంతిగలట్టివాని [illegible]
నంతట [illegible]
స్వాంతము [illegible]
చెంత మఱొక్కఁ డుండు [illegible]

ఉ. చీరలమాయ [illegible]
గోరినవాఁ డొకండు [illegible]
దారిని [illegible]
గోరిన [illegible]

ఉ. అట్టి [illegible]
మ్మట్టులఁగావకున్న [illegible]
రొట్టెలొ [illegible]
గట్టిగ [illegible]

అది [illegible]

ఉ. నా [illegible]
పాకగ లేదటంచు [illegible]
యేకరు వెట్టి తత్త్వముల నెల్లను [illegible]
పాకగ లేదటంచు [illegible]

౫. [illegible]

౬. [illegible]

౭. [illegible]

ఆహా! యిది ప్రపంచమున్న దీని వర్ణింపవలెనన్న కొన్ని యుగములు చాలవు. అన్నట్లు ప్రపంచస్వరూపం వర్ణించుచు నా [illegible] మరచినాను. ([illegible]) ఆహా! నా వేషము చాల అందముగా నున్నది. యిప్పుడే నేనొక చిత్రమైన మాటవలనున్నది. యింకెన్ని దినములుగా మారవలయునో?

౮. [illegible]

[illegible] నా వేశమెట్లున్నది?

సీ. నక్షత్రకు డిచ్చినాథునకది నష్టిదికే యటుచు [illegible]
నక్షత్రక [illegible] [illegible] [illegible]
నక్షత్రుసు [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] చేసి [illegible] [illegible]

పరాత్పర! [illegible] [illegible]
నిన్నెన్నిమో [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

నక్ష — నాథా! నాకు మంచి [illegible]

ఉ. నేటికినాటు [illegible] [illegible]
యింటికి వచ్చి [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
కంటికి [illegible] [illegible]

నాథా! నాకు [illegible]

[illegible] — అహా! [illegible]

[illegible] — చిత్తము. [illegible] [illegible]

([illegible])

[illegible] — [illegible]! [illegible]! [illegible]!
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible]! నీవు [illegible]

[illegible] మందియు [illegible] వేదపు [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

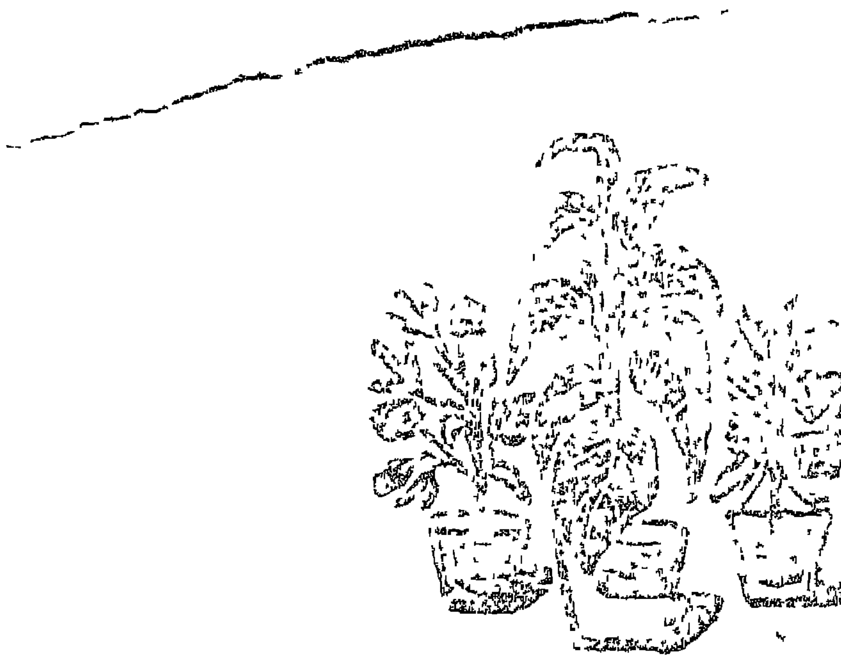
[illegible] ప్రతి[illegible] పదార్థ[illegible]
[illegible] సంపాదించు చుండును [illegible] బ్రహ్మ[illegible]
[illegible] జీవములు [illegible]
[illegible] బ్రహ్మాను [illegible]
[illegible] సమయమున [illegible] సం
[illegible] దించెను [illegible]
[illegible]
[illegible] సమయము [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] పదార్థము మహా[illegible] ప్రళయ[illegible]
[illegible] ఇంక [illegible] ప్రపంచమందు [illegible]
[illegible] ప్రపంచమున [illegible] గర్భశాస్త్రప్రకారముగా సంచ
[illegible] హిరణ్య[illegible] కారకుడై [illegible]
[illegible] గర్భమును [illegible]
[illegible] అంధకారం
[illegible]
[illegible]

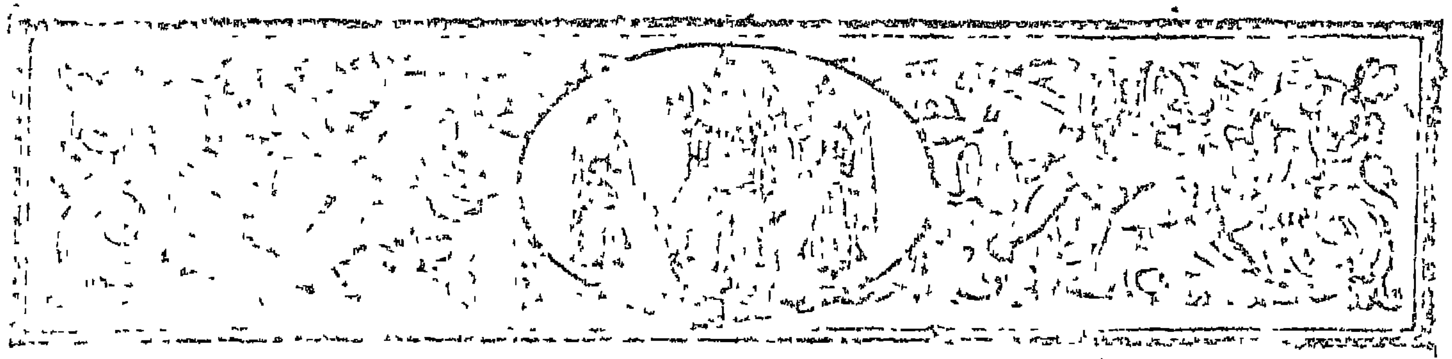
డవి బాంతసిక్త్వముగ సుగిపి పాతాపముగ [illegible] కం గర్వమును [illegible] అప్పుడు [illegible] త్రిప్పిపి అంత రామాపలాపముగ [illegible] తము [illegible] శ్రీకృష్ణావతారమున [illegible] యిట్టి [illegible] జూష్ట్రికలా గారించిరి [illegible]

శా. నేనా పెద్ద యభాగ్యదేవతను [illegible]
యింతాడే [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

([illegible])

[illegible] సంపూర్ణము.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

[illegible]

సప్తమాంకము.

(శ్రీకృష్ణస్వామి, అర్జునుఁడు, విశ్వనాథుడు ప్రవేశించెం.)

సత్య—నాథా! నేనేలనో ఆమ మామును జూచిన నొకవిధముగ నా
న్పించుచున్నది.

విశ్వ—ప్రేయసీ! యింకేమియు లేదు నిన్ను జూచిన కొలఁదినే

ఉ. తలఁతలఁగాను నిన్ను మహిగాన్పుల నందగఁజేసి మున్ను నే
పలువిధమైన బాధలను బాల్పడఁజేసితి తల్లిమాటకే
జలుకక నాంతి బెట్టినను ఎల్కఁ బెద్దలు నన్ను దూర నే
నింత్రబోకడ తెనాడె యాపనిందల నొందుచు జచ్చి జావకా.

సత్య—నాథా! నీవా నన్నుగాంచి యంత నేరమాటలనా
డనేల?

విశ్వ — ప్రేమకుమస్వరూపుడు భార్యా భక్తులు కలసి [illegible] ల ననుభవించవలెను. స్త్రీ గానపతిచే [illegible] బడి సర్వకాల సర్వావస్థలయందు [illegible] వలయును. [illegible] శ్వరుని గొలువ [illegible] లను విని సర్వజన [illegible] సతిని బాధించు పురుషుని [illegible] ప్రమాదేనా?

సత్య — నాథా! [illegible]

శా. [illegible] రాముని [illegible] ప్రేమ [illegible] రామునిపాత [illegible].

ఔరా! [illegible] మహిమను [illegible] ధన్యము!

సీ. ఘన మహా [illegible]
భక్తులరక్షించ [illegible]
క్రూరులున్నను [illegible]
దాసుల [illegible]
మహాభక్తుల [illegible] ముక్తి [illegible]
ప్రకార దాసవ్రులను [illegible]
గర్వంబు గలవారి [illegible]
భక్తి సేవించుచు [illegible].

గీ. [illegible] భక్తుల [illegible]
ప్రేమ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] గలదా.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]—ప్రియురాలు [illegible] [illegible] వారించునా [illegible] [illegible] నేనుగావలయును? (ఇంతలో అత్త గారు [illegible] ప్రవేశించి.)

అగ్ని—విశ్వనాథ! ఏమంటున్నావు? [illegible] నేలగట్టి.

[illegible]—(భయపడినట్లుండి) అనాథ! ఏమైయ్యేటంటేదే. [illegible] [illegible] పురాణమే [illegible] కూడా.

అత్త—[illegible] కలిగాడు.

[illegible]—అత్తగారు! ఏదో పురాణగోష్ఠిని చెప్పుకొనుచున్నా మండి. (అన్యోన్యము)

[illegible]—నిజమే లోకరీతి యగు [illegible] ఉన్నింటికైన తగును [illegible] [illegible] స్త్రీ వేషమును [illegible] ధరింపవలసివచ్చెను. ఎక్కడనుండి [illegible] [illegible] గోపురము? [illegible] స్త్రీ [illegible] వైచుటయ్యెంచ [illegible] [illegible] గోపురము నేయు [illegible] [illegible] ఇచ్చిందావిడ

ను చిన్నప్రయత్నమున [illegible] యున్నారు. రాముడు [illegible] ప్రారంభమునకు వివాహమహోత్సవము [illegible] ముచేయుచున్నారు. [illegible] త్రయంబు లభించినా తమ [illegible] సత్య [illegible] చేయుదురయ్యో? రాత్రి [illegible] యున్నారు? నేను తమయునన్న నెల్లరకు చెప్పుదునా?

కృష్ణ—సత్యా! నీవు నన్ను [illegible] చేయవలెనా? [illegible] కాష్టమును ననుభవించుట [illegible]. నా భర్తగారును అత్తగారును.

సత్య—అన్నట్లునా కాదు. కాక. శ్రీకృష్ణదేవుడుగారు మా భర్తగారేం టన్నారా? ఏమిచేయుచున్నారు? నన్ను చెప్పిన మల్లె క్షేత్రాలు [illegible] గుచ్చునా?

కృష్ణ—ప్రియురాలా! నన్నీల యీలీల గోలజేసెదవు?

శా. [illegible] మేముజేసినను మా కాంతుడు [illegible]
నీ [illegible] వదివి రనే యనచు [illegible]
హే [illegible] జనదాయుడై [illegible] సత్య [illegible]
[illegible] గొల్చుమంద్ర [illegible] నేమందునే.

సకల [illegible] నిలుపగాలెన నేటు [illegible]
[illegible] క్షేమమంతా మనసారగ [illegible] భర్త [illegible]
గీ. [illegible] మరి [illegible]
[illegible] బాయక [illegible] గోరి [illegible] నే.

[illegible] భక్తి [illegible] మనే
[illegible]
[illegible] మనే
[illegible] నన్ను [illegible]

[illegible] — [illegible]?
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible] కొండలా
[illegible] (అని చెప్పబోయి తత్తరపాటున. కిందపడు.)
[illegible] నాయనా! [illegible]
[illegible] నాయనా!
[illegible] — అమ్మా! దయ్యాలు చేత భూతాలు [illegible] గాని [illegible] నిన్ను [illegible]
మనే దయ్యం [illegible] పట్టిస్తున్నదే.
అక్క — [illegible]! నీ [illegible] నన్నెవరో కొట్టుకొని [illegible]!
[illegible] — [illegible] మాట్లాడ్తావుటే చెప్పవే?
[illegible] — [illegible] అనకండి పెద్దవాళ్ళు. గాన వారి [illegible]
[illegible] దయ్యమై యింట్లో
[illegible]
అక్క — [illegible]! నన్నెగరొట్టి జేస్తావుటే?
[illegible] — [illegible] నిజమనే అమ్మా!
అక్క — [illegible]! అబ్బాయి! [illegible] మన [illegible] నాకేమీ
[illegible] నవ్వుతున్నదిరా!
[illegible] — [illegible]! అది మహాభక్తురాలే దాన్నే మనకే.
అక్క — అది [illegible] నాయనా!

[illegible] ము నేయు
బుద్ధిందావను

విశ్వ—అది యెదురుకున్న సక్కుగాదే.

కృష్ణ—(తనలో) అప్పుడు కర్మ [illegible].

సత్య—క్రిష్ణవేణమ్మగారు!

కృష్ణ—కొంచెము తాగవే!

అత్త—ఓహో గయ్యాళీ! అది నవ్వుతున్నది [illegible] భక్తి చూడ్డం లేదా?

కృష్ణ—(తనలో) యిదేమి.

గీ. సక్కుగానిన్ను [illegible] కన్న [illegible]
కన్నములు [illegible]
తల్లి [illegible]
[illegible]

(ప్రకాశముగా) సాధ్వీ! [illegible] మ సాధ్వి సక్కుగారి [illegible] చున్నది.

విశ్వ—యిప్పుడే అనటానికేమి [illegible].

అత్త—ఓసే! సక్కూ! యిప్పుడు [illegible] నాకేమి [illegible] నున్నావే?

సత్య—(కాలూని) కృష్ణవేణమ్మగారు గనక.

కృష్ణ—అత్తగారు! మాకేమియు లేదు. [illegible] కారణము.

సత్య—సాధ్వీ! కాదు. కాదు. క్రిష్ణవేణమ్మగారు [illegible] ప్పుడు విన్నాకైన ప్రేమాభిమానములు [illegible] న్నది. నీకు బహుమానంచి మొగము చూపకనాడుచున్నా!

శ్రీధ — మహాత్మా! [illegible] ఈసమయము పాడిగాదు, యావజ్జీవము [illegible] వలన నీకో మాహాత్మ్యముటకు సంయుక్తమై [illegible].

[illegible] — [illegible] పాపము [illegible] వంశస్థులు.

సీ. [illegible] నేడు నన్నాయుగాన నిజము
కర్త [illegible] మనకేమొ సిద్ధాదులు
[illegible] గానుంటె [illegible] నెవ్వరు
మా [illegible] దాటావలదె.

[illegible] — [illegible] యుక్తమనక [illegible] దిదెక్కి నెక్కి మాహాత్మ్యమునుంటిని [illegible].

గీ. భక్తిలలి [illegible] నను [illegible] బాయదగదె
[illegible] మిత్రులు [illegible] వలయు
[illegible] దాసుల [illegible] మరియు
[illegible] దగదె [illegible].

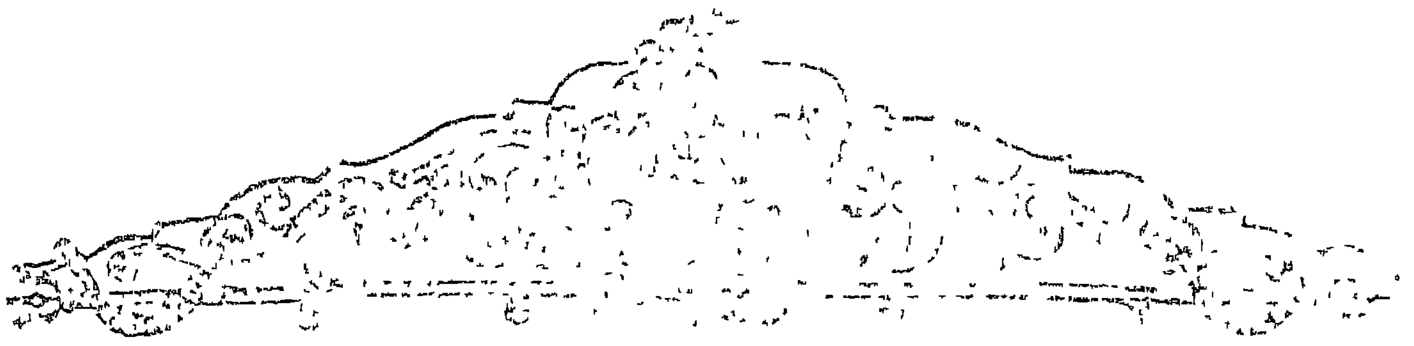
[illegible] — [illegible] నేను [illegible] గాదు నేను [illegible]
[illegible] కీర్తి [illegible] ముంజేసిన విహారకర్త [illegible]
[illegible] నేను.

[illegible] — [illegible] (ప్రవేశము) [illegible]! మనమందరి
[illegible] పంచప్రమున [illegible]?

[illegible] — [illegible]! [illegible] వద్దాము?
[illegible] — [illegible]! ముందు భోజనానికి పదరా?
[illegible] — [illegible].
[illegible] — [illegible].
[illegible] — [illegible] (నిష్క్రమింతురు.)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

సతీసక్కుబాయి.

[illegible]

సప్తమాంకము.

[illegible]

([illegible])

సక్కు—నాథా! మనమహారాజుగారి పుణ్య [illegible]

తము మనకీయుంగ [illegible]

మునుపురా!

శిష్య—ఏమిటి. నీవుచెప్పినట్లు [illegible]

అత్త—అవునే. అమ్మా! [illegible]

స్తున్నావా?

శిష్య—ప్రేయసీ!

ఉ. రక్తినమొంద్రు [illegible]

చొక్కపు దమ్మయుండ్లనగ [illegible]

ప్రక్కన [illegible]

దిక్కుకురాదు పాండురు [illegible]

సత్య — [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] — [illegible]

సీ. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

సత్య — [illegible]

గీ. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(ఇంతలో ఒక బ్రాహ్మణుడు ప్రవేశము)

బ్రాహ్మ — అమ్మా! [illegible]

[illegible] — [illegible]

బ్రాహ్మ — అయ్యో! [illegible]

[illegible] — [illegible]

బ్రాహ్మ — [illegible]

[illegible] ప్రాణములు విడిచినది.

విశ్వ—ఆ! ఆ! ఆ! [illegible]
[illegible]

గీ. సుగుణమూలగాని [illegible]
[illegible]
[illegible]
గల్గినను [illegible]

అత్త—[illegible]
[illegible]
[illegible]

బ్రాహ్మ—తరువాత [illegible]

విశ్వ—యింకేమన్నది?

బ్రాహ్మ—అంత వచ్చినమన్న [illegible]
చేయుము మంత్రోపదేశమునుజెప్పెను.

అత్త—తరువాత.

బ్రాహ్మ—అతడా మంత్రోపదేశమును [illegible]
మాత్రమేగాలక ప్రాణమాత్రము [illegible]

విశ్వ—అప్పుడేమిచేసెను?

బ్రాహ్మ—అప్పుడా [illegible]
జేరబంచి [illegible] తరువాత [illegible]
దో మాత్రము నాకు దెలియదు. గాని, [illegible]
లము, వచ్చి పోవువారికి మితిలేదు లేదు. ఆ [illegible]
వరు దుఃఖించువారే

[illegible]—([illegible]) [illegible]
[illegible]
[illegible] (ప్రవేశించు[illegible]) [illegible]
గాదా! నేను బయట[illegible] [illegible]; [illegible].

(నిష్క్రమించును.)

[illegible]—([illegible]) [illegible]! [illegible]
నాయనా!

[illegible]—([illegible]) [illegible]!
[illegible]—[illegible]!
[illegible]—[illegible]
[illegible]!
[illegible]—[illegible]! (అని [illegible])
[illegible]—[illegible]! [illegible]? [illegible].
(అని [illegible]) [illegible]! [illegible] [illegible]! [illegible]
[illegible].
[illegible]—[illegible]
[illegible]—[illegible]! [illegible]. [illegible]! [illegible]
[illegible].
[illegible]—[illegible]! [illegible].
[illegible]—[illegible]! [illegible]?

సీ. చూవ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] నా[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] జగదీశ మెన్నఁడయిన

(నిష్క్రమింతురు.)

శివదూత—(ప్రవేశం)

(ప్ర[illegible])

నక్ష—(ప్రవేశం.)

మహాప్రభూ! [illegible]

అత్త—(ప్రవేశించి) [illegible]

విశ్వా—ఏమీ! నక్షత్రా! [illegible]

నక్ష—నాథా! నమస్కారములు [illegible]

అత్త—(నక్షత్రకుని జూచి) [illegible]

శివ—విశ్వనాథా! నీవు [illegible]

కష్టంగడు [illegible]

గీ. నన్ను గాల్చెను [illegible]
మోహ [illegible]
[illegible]
[illegible]

విశ్వా—నిజము. [illegible]

అత్త—నాయనా! నీవనినట్లు నేను [illegible]

గీ. [illegible]
[illegible]
వెంటనంటును [illegible]
[illegible]

నక్ష—నాథా! మీరెల్లరు [illegible]

విశ్వా—ప్రియా! మేమెల్లరు [illegible]
సముపాసించితిని?

[illegible]

[illegible]

[illegible] అహూ!

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(అని [illegible]) స్వామీ! [illegible]

[illegible]

(అని [illegible])

[illegible]

[illegible]—గురూ! [illegible]

1. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]—[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]—[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]—[illegible]

[illegible]

[illegible]—[illegible]

[illegible]

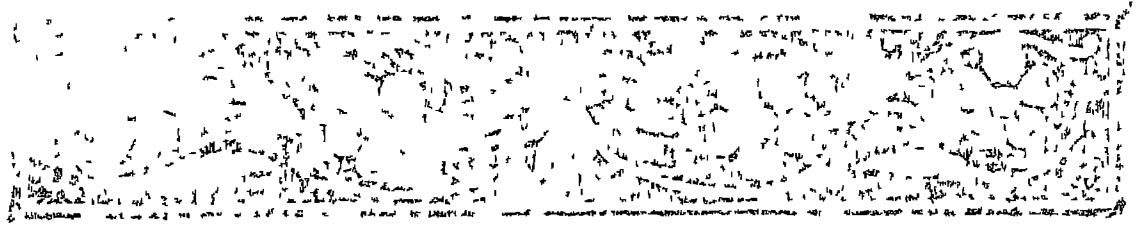
[illegible]—[illegible]

[illegible]

[illegible]

సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణం

[illegible]

అనుబంధములు.

[illegible]

[illegible]

2. పినపాకి...

రంగా రంగా రంగా యనుచును రంగని సేవ్యము [illegible] చరణంబు
మంగళకరుడగు పండరి పురమున [illegible] సుందర [illegible]
మాతలు [illegible] [illegible] | [illegible]
ఖ్యాతి గడించుటకై పాండురంగని [illegible] ||రంగ||
పీదవారు [illegible] | వాక్యములను [illegible]
ముక్తి [illegible] | [illegible] ||రంగ||
పండరి [illegible] | [illegible]
[illegible] గాయమునా [illegible]
[illegible] ||రంగా||

3. రామయోగి...

ఏకతాళము.

హరిని భజింపుమీ యెందరు కలుసి సం
జరముగా [illegible] భక్తి భావముగా ||హరి||
నిరతముగొలిచిన సంతతము నేడ్పుగ
సంపదలిచ్చి [illegible] ||హరి||
కామము నాశి [illegible] రక్షకుండౌ కృష్ణ
స్వామియనీ [illegible] సత్యము [illegible] ||హరిని||
హరి భక్తి [illegible]
యోచించుడి [illegible] ||హరి||

4. సక్కుబాయి...

జన్మ తరించుట [illegible] హరి [illegible]
కర్మ [illegible] | మర్త్యమెరిగి యున్న దాన ||జన్మ||

[illegible]

[illegible]

[illegible] ||

౯. [illegible] రాగము:—

అట తాళము

మురళీ [illegible] ! [illegible]

[illegible] ! [illegible]

[illegible] ||[illegible]||

[illegible]

[illegible] ||మురళీ||

౧౦. [illegible]:—

([illegible])

శ్రీ [illegible] ! [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ! [illegible]

[illegible] ! [illegible] ||శ్రీ||

[illegible] ! [illegible]

[illegible] ! [illegible]

[illegible] ! [illegible]

[illegible] ! శ్రీరామా ! [illegible] ||శ్రీ||

భుజగశయనుడను [illegible]
[illegible] నెవనిక [illegible]
గజరాజేంద్ర [illegible]
కంబుకంఠ [illegible]
వసిబాలా ! [illegible] నీలా ॥శ్రీ॥

7. [illegible]:—

[illegible] వేమిది [illegible] । [illegible] ॥[illegible]॥
నవమాల [illegible] । [illegible] ॥[illegible]॥
[illegible] ప్రదీప [illegible] । [illegible]
[illegible] । [illegible] ॥[illegible]॥
[illegible] । [illegible]
[illegible] ॥[illegible]॥

8. [illegible]:—

[illegible] శ్రీ [illegible]
[illegible]
[illegible] ॥[illegible]॥
[illegible] ! [illegible]
[illegible]
శ్రీనివాస సర్వేశ్వర [illegible] ॥[illegible]॥

9. విశ్వనాథుడు:—

ఏకతాళము.

[illegible] । [illegible] ॥[illegible]॥
తల్లి [illegible] ! [illegible]
[illegible] ॥[illegible]॥

[illegible]

10. [illegible]

[illegible]

[illegible]

11. [illegible]

[illegible]

[illegible]

12. రాధా స్వాగి—

(నీలకంఠ రాగం — ఆదితాళం)

మురహరుతోని మహాప్రశస్తిమై
చినాభిధానము శ్రీరాఘవ మహిమ
నాధ్యాత్మసాంప్రదాయముల
గానిలనేటికి ఉపయోగించగా ||మురళి||
కామనస్థిరం కాలవాస్యముల
హేయమస్త్ర గగన మండలి మస్త్రి
నిరజపద్మము నగడ తేదు నీ యు
తెరువిన జీవితంబుకై నగలయు గా
అంబుధర్మము లను గనిమిన నో
అశ్రయము బ్రహ్మాండ నగనగల
స్నేహము గాన్నము నిట్టుడిన నో
సురసేతా స్త దుబ్బనా గా ||మురళీధరుని||

సకలాత్మబోధ నాటకము సంపద
అనుబంధములు సంపూర్ణము.

